PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ

PAMUKKALE UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES INSTITUTE

ISSN 1308 - 2922 Sayı/*Number* 7 Ağustos/*August* 2010

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Adına
Doç. Dr. Bilal SÖĞÜT

Baş Editör
Prof. Dr. Ceyhun Vedat UYGUR

İngilizce Düzeltme
Yrd. Doç. Dr. Recep Şahin ARSLAN

Hakemli bilimsel bir dergi olan PAUSBED yılda üç kez yayımlanmaktadır.
Dergide yayımlanan çalışmalardan, kaynak gösterilmek şartıyla alıntı yapılabilir.
Çalışmaların tüm sorumluluğu yazarına/yazarlarına aittir.

Grafik ve Dizgi
Gülderen ÇAVUŞ ALTINTAŞ

Baskı
GENÇASLAN
Dijital Baskı Merkezi
+90 258 261 68 60

Yazışma Adresi
Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rektörlük Binası Kat: 2
Kınıklı Yerleşkesi 20070 Kınıklı – DENİZLİ / TÜRKİYE
Tel. + 90 (258) 296 22 10 Fax. +90 (258) 296 23 47
e-posta: **pausbed@pau.edu.tr**

Danışma ve Yayın Kurulu

Prof. Dr. Ceyhun Vedat UYGUR	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Ramazan BAŞTÜRK	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Milay KÖKTÜRK	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Ali Rıza ERDEM	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Yasin SEZER	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. M. Yaşar ERTAŞ	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Aydın SARI	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Nurten SARICA	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Kerim DEMİRCİ	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Kamil ORHAN	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Recep Şahin ARSLAN	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Türkay Nuri TOK	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Saim CİRTİL	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Türkan ERDOĞAN	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Safi AVCI	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Selçuk Burak HAŞILOĞLU	Pamukkale Üniversitesi

Hakem Kurulu

Prof. Dr. Aylin Görgün BARAN	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Aytül KASAPOĞLU	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Celal ŞİMŞEK	Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan BOYNUKARA	Yüzüncüyıl Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet MEDER	Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet TAKKAÇ	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Nurullah ÇETİN	Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Altan ÇETİN	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Himmet HÜLÜR	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. İ. Hakan MERT	Uludağ Üniversitesi
Doç. Dr. Köksal ALVER	Selçuk Üniversitesi
Doç. Dr. Süleyman İNAN	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Yunus BALCI	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Abuzer KIZIL	Muğla Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. A.Oğuz ALP	Anadolu Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ertekin DOKSANALTI	Selçuk Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Haldun SOYDAL	Selçuk Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. İsa KIZGUT	Akdeniz Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Lale DOĞER	Ege Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Mehmet TEKOCAK	Selçuk Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Nesime CEYHAN	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Yücel CAN	Niğde Üniversitesi

Dergimizin bu sayısına gönderilen makaleleri değerlendiren hakem kuruluna teşekkürlerimizi sunarız.

Sekreterya

Recep DURMUŞ

Azize ŞIRALI

İÇİNDEKİLER/*CONTENTS*

Aytekin BÜYÜKÖZER..... **1**
Lagina Hekate Tapınağı'nın Altyapı ve Stylobat Düzenlemesinde Uygulanan Oranlar
The Rates Which are Applied in the Infrastructure and Stylobate Settings of Lagina Hecate Temple

Bülent Cercis TANRITANIR **15**
The Woman Warrıor'da Yemek Kültürü ve Kadın
Women and Food Culture in the Women Warrior

Hande ŞAHİN..... **21**
Türkiye'de İşçi Sınıfının Gelişim Süreci ve Geçmişten Günümüze İşçi Hareketi
The Development Process of the Working Class and the Heritage of the Labor Movement from Past to Present in Turkey

Makbule EKİCİ..... **31**
Lagina Kutsal Alanında Bulunan Sikkelerin Değerlendirilmesi
Evaluation of Coins Found at Lagina Hecate Sacred Area

Mustafa BÜYÜKKOLANCI – Gökçen Kurtuluş ÖZTAŞKIN..... **39**
Selçuk-Efes Müzesi'nde Sergilenen St. Jean Kilisesi'ne Ait Korkuluk Levhaları ve Templon Arşitravları
Parapet Slabs and Templon Architraves from St. Jean Church, on Display in Selçuk-Efes Museum

Olcay ÖZKAYA DUMAN..... **51**
Tarih Bilimi ve Bilgisi Açısından Aydınlanmadan Günümüze Sorularla Tarih Felsefeleri ve Kavrayışları
Questions on Philosophy of History and ıts Concepts From the Enlightenment Period to Date in Terms of History Science and Knowledge

Serkan GÜZEL..... **71**
Meydan Gerçekliği ve Kentsel Cisimleşme
The Reality of Space and Urban Embodiment

Serkan GÜZEL – Mehmet MEDER..... **93**
Toplumsallaşma ve Bireyselleşme Çelişkisinde Öğrenci Evleri
Student's Residences in Contradiction Between Socialization and Individualization

Ünal ŞENTÜRK..... **113**
Değişen Ekonomik ve Sosyal Koşulların Bir Ürünü Olarak Karakter Aşınması
Character Corrosion as the Consequence of the Changing Economic and Social Conditions

Yasemin ER..... **125**
İsauria'da Yelbeyi Kaya Mezarı ve Süvari Kabartması
The Yelbeyi Rock-Cut Tomb in Isauria and Horseman Relief

Zübeyde ŞENDERİN..... **135**
Yusuf Atılgan'ın Canistan Adlı Romanında Bir Anti - Kahraman: Selim
An-Anti Hero in Yusuf Atilgan's Novel Called Canistan: Selim

Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Sayı 7, 2010, Sayfa 71-91

"MEYDAN" GERÇEKLİĞİ VE KENTSEL CİSİMLEŞME

Serkan GÜZEL*

Özet

Taksim Meydanı'nın 1 Mayıs 2010'da emekçi sınıfa açılması ve ulusal gazetelerin bunu farklı olgular ekseninde gündemine taşımasını önceleyen bu çalışma, gazetelerin söylemlerinin 1 Mayıs gerçekliği ile ne ölçüde örtüştüğünü belirlemeye çalışmaktadır. Bu doğrultuda, 33 gazete arasından çok aşamalı örnekleme tekniği ile AG, HG ve SG gazeteleri seçilmiştir. Verilerin kodlanması ve kodların kategorileştirilmesinden sonra doküman analizi, eleştirel söylem analizi ve içerik analizi gibi nitel araştırma yöntemleri uygulanmıştır. Bu çalışmanın bulgularından biri, diğer ikisinden farklı olarak HG'nin 2010 1 Mayısı'nda emekçi sınıfa ilişkin gerçek gündem oluşturma çabasıdır. Bu, HG'nin mesajın nitelik, düşünce ve içeriğini önemsemesine karşın, SG ve AG'nin biçim ve görüntüyü önemsediği anlamına gelir.

Anahtar Kelimeler: *Emekçi Sınıf, Sınıf Bilinci, Meydan, Kentsel Cisimleşme, Gazete, Söylem, Gündem*

THE REALITY OF SPACE AND URBAN EMBODIMENT

Abstract

This paper that gives priority to opening the square "Taksim Meydanı" to working class in May Day 2010 and also that national newspapers are to put this issue on their agendas as regards to different phenomenon aims to determine the extent to which the discourse of newspapers overlaps with the reality of May Day. In this way, AG, HG and SG newspapers are selected within 33 newspapers by multi-stage sampling techniques. Qualitative research methods, such as documentary research, critical discourse analysis, and content analysis are applied, after coding variables and categorizing the codes. One of the findings of this paper is that HG, unlike the other two newspapers, tries to set a real agenda in relation to working class in May Day 2010. This means SG and AG consider form and visuality, while HG considers quality, idea, and content of the news (message).

Key Words: *Working Class, Class Consciousness, Space, Urban Embodiment, Newspaper, Discourse, Agenda*

1. GİRİŞ

Makro-yapısal gerçeklikleri açıklama kaygısı ile yola çıkan sosyoloji 1960'lı yıllardaki değişimle birlikte daha mikro gerçekliklerin çözümlenmesi gerekliliğini tartışmaya başlamıştır. Bu bağlamda, daha önceden daha çok sistemsel ayrıma dayanan toplum çözümlemeleri, bu aşamadan sonra öngördüğü sistemin içinde bir öznenin (birey, grup, topluluk ve kamuoyu) olduğunu daha iyi özümsemeye başlamıştır. Böylece, sosyolojinin "değişim"den çıkarsamaya çalıştığı anlam da değişmeye başlamıştır. Gerçekten de, 60 öncesine kadar insan yaşamının değişimi 100-200 yıl gibi sürelerde gözlemlenip, tanımlanıp, açıklanabilirken, 1960 sonrasında insan yaşamının daha kısa sürede değişebileceği ve bu değişim sürecinin yeni kuramlarla açıklanabileceği sosyolojinin temel kaygılarından birisi haline gelmiştir. Ne var ki, bu aşamadan sonra birey, grup ve topluluk üzerine yapılan araştırmalar o kadar bireyselleşmiştir ki, araştırılan gerçeklik, içinde geliştiği bağlamdan kopuk olarak açıklanmaya çalışılmıştır. Diğer bir anlatımla, sosyoloji, makro-sosyolojiden mikro sosyolojiye keskin bir dönüş yapmış, ancak mikro sosyolojinin makro sosyolojinin türevi olduğunu görmezden gelmiştir. Böylelikle, özellikle günümüzde üzerine odaklanılacak değişim süreçlerinin, en azından sosyolojik anlamda gelişme yazını ile ilişkilendirilmesine her zamankinden daha çok gereksinim duyulmaya başlanmıştır. Alsında ilk bakışta çok bireysel-psikolojik gibi görünen bir değişim sürecinin nasıl dün liberalizm ile bağlantısı vardıysa, bugün de üretim, emek, iş, istihdam, çalışma şartları, iş güvencesi, işsizlik vb.

* Yrd. Doç. Dr., Serkan GÜZEL, Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi, DENİZLİ.
e-posta: sguzel@pau.edu.tr

gibi gerçekliklerin yeni-liberalizm ile bağlantısı olduğunda duraksanmasa gerektir. Zamanında birey, grup ve topluluklara iş olanağını arttıran en önemli değişim süreci, Malthus'un ekonomi anlayışına dayanan istihdam politikasından Keynes'in ekonomi anlayışına dayanan istihdam politikasına geçiştir. Ancak, günümüz yeni-liberalizmi, istihdam olanaklarını arttırma kaygısı bir yana tam tersine istihdam olanaklarını azaltma çabası içindedir. Öyle ki, eğitim, sağlık, kamu hizmeti, sosyal güvenlik ve emeklilik gibi iş ve istihdam sorunlarının üstesinden gelme görevi de devletin elinden alınmıştır. İşte böyle bir sosyo-ekonomik bağlamda iş-işsizlik dengesizliği, sadece işçi sınıfının değil aynı zamanda geniş halk kitlelerinin de öncelikli sorunsalları arasındaki yerini almıştır.

Dünyadaki tüm bu değişim süreci, özellikle 1980'lerden sonra diğer gelişmekte olan ülkelere olduğu gibi ülkemize de çok belirgin bir şekilde yayılmaya başlamıştır. Bu anlamda, Türk toplumundaki değişim süreçlerinin anlaşılıp, açıklanması ve yorumlanmasında özellikle 1980 öncesi ve sonrası kategorileştirmesinin yapılması, aynı zamanda toplumumuzdaki değişim süreçlerinin anlaşılıp, açıklanması ve yorumlanmasında gelişme yazınından ne ölçüde uzaklaşıldığını gözler önüne serebilecektir. Kaldı ki, üretimden uzaklaşarak gelişmiş ülkelerin ürünlerinin tüketilmesini adeta zorunlu kılan 1980'li yıllar ile birlikte gündelik yaşamın büyük bir bölümü bireyselleşmiştir. Başka bir anlatımla, 1980 öncesinde genel anlamda kamusal alanlardan sağlanan hizmetler, ev teknolojisinin yaygınlaşmasıyla artık tek tek evlere girmeye başlamış, böyle bir değişim süreci ise pek çok mesleğin ya zarara uğramasına ya da ortadan kalkmasına yol açmıştır. Böylece, ilk aşamada geniş halk kitlelerinde "ne olacak başka bir iş yaparım/açarım" algısı oluşmuştur. Ne var ki, aynı halk yapacak ya da açacak iş bulduğu halde ürünü/hizmeti sunacak orta sınıfı bulamayınca, gününü kurtarıp kurtaramayacağının kaygısını taşımaya başlamıştır. İkinci aşamada ise işlerini kaybeden ya da işletmelerini kapatan üreticiler, bir anda kendilerini ülkemizdeki görece orta gelişmişlik düzeyinde olan işletmeler ile uluslararası kartellerin ortaklığının ürünü yeni işyerlerinde ücretli olarak çalışırken buldular. Diğer bir anlatımla, toplumun üreten kesimleri maaş/gelir gerçekliğinden ücret gerçekliğine keskin bir geçiş yapmak zorunda kaldılar. Maaş/gelir gerçekliğinden ücret gerçekliğine geçiş, öte yandan, tıpkı Endüstri Devrimi'nin ilk yıllarında olduğu gibi hafta sonunu da kapsayacak şekilde daha uzun süre çalışmayı ancak daha az ücret, sosyal güvence ve yıllık izni (tatil) de beraberinde getirmiştir. Öyle ki, bu değişim süreci, özele dönüşen kamu sektöründe daha belirgin bir şekilde hissedilmiştir. Gerçekten de kamu sektöründe maaş/gelir gerçekliğinden ücret gerçekliğine geçiş, aynı zamanda kadrodan sözleşmeye geçiş sorunsalını da beraberinde getirmiştir. Böylece, 1980 öncesi devletin temel kilometre taşını oluşturan kamu çalışanı, yeni-liberalizmin kontrolsüz özelleştirme politikalarının gerekli kıldığı iş ve istihdam anlayışı ile birlikte talepleri karşılanmadığında ya da haksızlığa uğradığında devleti karşısına alabilecek bir bilince erişmişti. Öyle ki, 2010 1 Mayıs'ı dünyanın çeşitli toplumlarında çok farklı tarzlarda deneyimlenirken; Türk toplumunda 33 yıl yasaklı bir dönemden sonra emekçi sınıfa açılan Taksim Meydanı'nın yanı sıra İzmir, Sıhhiye, Batman, Mersin, Adana, Antalya, Gaziantep, Bursa, Çanakkale gibi kent merkezlerinin meydanları da emekçi sınıf tarafından doldurulmuştur. Bu, öte yandan, 1 Mayıs'ı kutlamak üzere pek çok kent merkezine toplanan emekçinin, kendilerinin yeni-liberalizmin gerekli kıldığı gibi bilinçsiz değil, tam tersine üst düzey bilinçli olduğunu göstermesi anlamına gelir. Belki kentlerin tüm alanları sermaye tarafından çepe çevre kuşatılmışken, en azından 1 Mayıs 2010 günü meydanlar emekçi sınıfın oldu. Böylece, sermaye temelinde kurulan ve yine sermaye arttığı ölçüde gelişen kentlerde meydanları dolduran emekçi sınıf da yaşadığını, diğer bir anlatımla kenti cisimleştirdiğini/canlandırdığını gözler önüne sermiş oldu.

1977'de meydanların kendilerine kapatıldığı emekçilerin 2010 yılında yine çeşitli kentlerin meydanlarında toplanması önemli bir toplumsal değişim sürecini içerdiğinden dolayı tüm ulusal gazeteler 2010 1 Mayısı'nın 33 yıllık farklılığını gündemine taşımıştır. Böylesine önemli bir değişim sürecinin sadece gazetelerde kalması ve bu şekilde arşivlere kaldırılması, belki de Türkiye'de sosyolojinin yapması gereken önemli bir görevin bilincinde olmadığı anlamına gelebilecektir. 1 Mayıs 2010 tarihindeki bu değişim sürecinin gazetelerde bulduğu yansımanın geri dönüşlü olarak özel anlamda emekçi sınıfı genel anlamda halkı yönlendirebilme yeti, beceri ve sanatı göz önünde bulundurulduğunda, ulusal

ve yerel gazete ana sayfa manşetleri, iç sayfa başlıkları ve köşe yazılarının analizinin, bir yandan söz konusu toplumsal değişim sürecini daha da belirginleştirmesi; diğer yandan da sosyolojide kullanılan nitel araştırma yöntemlerini literatüre kazandırması olanaklı hale gelebilecektir. Bu bağlamda, 2 Mayıs 2010 tarihinde ulusal ve yerel gazetelerin 1 Mayıs gerçekliğini halka nasıl aktardığını açığa çıkarmak için bu çalışma kapsamında gazetelerin ana sayfa ve iç sayfada habere verdiği yer ve köşe yazılarına doküman analizi, içerik analizi ve eleştirel söylem analizinden oluşan bütünsel bir nitel araştırma yöntemi uygulanmıştır.

2. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışma kapsamında nitel araştırma yöntemlerinden olguya ya da olaya ilişkin çok çeşitli kaynaklardan bilgi toplanmasını, farklı bakış açıları ve yaklaşımların da incelenmesi ve sentezlenmesini içeren doküman analizi, içerik analizi ve eleştirel söylem analizi uygulanmıştır (Aziz, 2008; Balcı, 2000; Bailey, 1987; Corbin vd., 2004; Creswell, 1994; Miles ve Huberman, 1984; Rubin ve Rubin, 1995; Silverman, 1993). Böylesine bütünsel bir nitel araştırma yönteminin çalışmanın geçerliliğini artıracağı öne sürülebilir. Bu üç nitel araştırma yönteminin uygulanmasıyla birlikte, dokümanlar araştırma konusunun geçmişine ya da tarihsel sürecine de ışık tutacaktır. Ayrıca, dokümanların, kayıtlar, fotoğraflar veya metinler gibi materyalleri içermesinden dolayı araştırmacı tarafından yorumlanması gerekmektedir. Bu bağlamda, araştırmacı dokümanları sadece analiz etmekle kalmamakta ayrıca onları yorumlayarak yeniden yapılandırmaktadır.

Doküman analizinde öncelikle araştırma problemine ilişkin dokümanlara neden gereksinim vardır, dokümanların kullanılması bu araştırmaya ne tür katkılar sağlayacaktır, dokümanlar nerelerden ve/veya kimlerden elde edilmiştir? gibi soruların cevaplandırılması, dokümanlara ulaşma sürecinde araştırmacının sadece zamanını boşa harcamak için değil aynı zamanda çok fazla verinin içinde kaybolmasını önlemek için gereklidir. Ayrıca, doküman kim/kimler tarafından yayınlanmıştır, doküman ne amaçla ve ne zaman yayınlanmıştır, dokümandaki içerik asıl kaynaktan mı yoksa ikincil kaynaklardan mı elde edilmiştir, elde edilen dokümanlar asıllarının aynısı mıdır, doküman üzerinde herhangi bir tahribat var mıdır, aynı olguya ilişkin farklı kaynaklardan edilen dokümanlar arasında tutarlılık var mıdır? gibi soruların cevaplandırılması ise, çalışmanın güvenilir ve geçerliliği ile yakından ilişkilidir (Baş ve Akturan, 2008; Mogalakwe, 2006: 221-230). Bu çalışma kapsamında "1 Mayıs gerçekliğini anlamlandırmak, analiz etmek ve toplumsal yansımasını ortaya koymak için bir sonraki günün gazetelerinin doküman analizi nitel araştırma yöntemi kapsamında değerlendirilmesi, aynı zamanda, toplumun 1 Mayıs gerçekliğine bakış açısının ne kadarının basında yansıma bulduğunu ortaya koyacaktır. Diğer bir anlatımla, emekçi sınıfın gündemi ile gazetelerin gündemi arasında ne tür farklılaşmalar oluştuğu belirginleştirilebilecektir. Dokümanlar, 2 Mayıs sabahı saat 06.20 den öğleden sonra saat 14.00'e kadar Denizli'nin çeşitli gazete bayilerinden toplanmaya çalışılmıştır. Yaygın satışı olmayan bazı gazeteleri elde etmek için aynı gün öğleden sonra 15.20'den Akşam 19.00'a kadar bir çaba daha gösterilmiştir. Aynı gün saat 21.00'e kadar bulunamayan iki gazete olan EG ve BG'nin de gazete bayilerine uygulanan kartopu tekniği ile geç saatlere doğru elde edilmesi sonucu çalışma evreninin sınırlılığı belirginleşmiştir.

Dokümanlar, 33 yıl sonra 1 Mayıs 2010 tarihinde emekçilere yeniden açılan Taksim Meydanı'nın görünüm, hareketlilik, eylem ve içerik özelliklerini ve bütün bunların toplumsal yansımasını ortaya koymak ve halkı bilinçlendirmek için gündem yaratılması amacıyla yayınlanmıştır. Dokümanların tümü asıl kaynaktan elde edilmiştir. Gerçekten de dokümanlar birinci ağızdan aktarılmalara dayanmaktadır. Öyle ki, bireysel, grupsal ve örgütsel katılımcıların ifade, slogan ve tepkilerine de yer verilmiştir. Elde edilen dokümanlar asıllarının aynısıdır. Dokümanların 1 Mayıs etkinliklerinin hemen bir sonraki günü 2 Mayıs'ta elde edilmesi, gazetelerden herhangi birisinin tahrip olması ya da değiştirilme olanağını ortadan kaldırmaktadır. Aynı olguya ilişkin farklı kaynaklardan elde edilen dokümanlar genel anlamda 1 Mayıs gerçekliğinin anlam ve öneminin altını çizen yazı, haber ve söyleşilere, özel anlamda ise slogan ve tepkilere yer vermiştir. Ancak, her bir gazetenin kendi bakış açısına ilişkin bir kamuoyu oluşturma kaygısı, 1 Mayıs gerçekliğini farklı kelime, kelime grubu, kavram ve sembollerle temsilinin önünü açmıştır. Böyle bir çeşitlilik ise, emekçinin tek çıkış noktası olan 'emek' in basında nasıl yansıma bulduğunu ve buna bağlı olarak da emekçi sınıfın gündemi ile gazetelerin gündemi

arasında nasıl bir farklılaşma oluşturulduğunu ortaya koyması açısından oldukça önemli bir ayrıntı olarak değerlendirilebilir.

Dokümanların analizi, büyük ölçüde araştırmacının dokümanın içeriğini çözümlemesi, diğer bir anlatımla, materyaldeki birimlerin belirlenmesi ve tanımlanması ölçütünde yorumlayıcı bir içerik analizi ve eleştirel söylem analizi yapmayı gerektirir (Tulman, 2003). Dokümanlara ilişkin sosyal gerçeğin belirgin özelliklerinden belirgin olmayan özelliklerini çıkarsama çabası anlamına gelen içerik analizinin amacı, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar, kodlar ve kategoriler çerçevesinde bir araya getirmek ve yorumlamaktır. Ancak, içerik analizi ve eleştirel söylem analizi nitel araştırma yöntemlerinde, dokümanlardaki görselliklerin (resim, fotoğraf, sembol, imaj) de en az söylem (yazılı mesaj) kadar işlevsel olduğu akılda tutulmalıdır. İçerik analizine öncelikle araştırma sorununun belirlenmesi ile başlanır. İkinci aşama toplanan verilerin kavramsallaştırılmasından oluşur. Araştırmacı, elde ettiği bilgileri inceleyerek, anlamlı bölümlere ayırmaya ve her bölümün kavramsal olarak ne anlam ifade ettiğini bulmaya çalışır. Üçüncü aşama kendi içinde anlamlı bütün oluşturan kavramların kodlanmasını gerektirir. Dördüncü aşama kodların frekanslarının belirlenmesini ve ortak nitelik taşıyan kodların kategorileştirilmesini gerektirir. Kategorileştirme işleminde bir kategorinin kapsamındaki tüm kodların anlamlı bir bütün oluşturması anlamına gelen iç tutarlılık ve kategorilerin birbirinden farklı olmasının yanı sıra birbiri ile ilişkili olmasının gerekliliği anlamına gelen dış tutarlılık çok önemlidir. Beşinci aşama kategorilerin frekanslarının belirlenmesi aşamasıdır. Son aşama ise kategoriler ışığında değerlendirme, çıkarımda bulunma ve yorumlama aşamasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2000; Berelson, 1952; Bilgin, 2006; Demirci ve Köseli, 2009: 321-362; Holsti, 1969; Krippendorf, 1984; Mason, 1996; Weber, 1985; Demirci ve Köseli, 2009:346-355; Yıldırım ve Şimşek, 2000: 163-174).

Bütün bu nitel araştırma yönteminin uygulanmasına ilişkin açıklamalardan sonra, araştırma sorularının, örnekleme tekniğinin, analiz birimlerinin, kodlamaların, kategorileştirmelerin ve güvenirlilik-geçerliliğin belirlenmesi gerektiği açıkça ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, araştırma soruları ile başlanacak olursa:

- 1 Mayıs gazetelerde ne anlama gelmektedir?

- 1 Mayıs haberleri gazetelerin ana sayfa manşetinde hangi büyüklükte yer kaplamıştır?

- 1 Mayıs haberleri gazetelerin iç sayfalarında hangi büyüklükte yer kaplamıştır?

- 1 Mayıs konusuna gazetelerin köşe yazılarında ne kadar yer verilmiştir?

- 1 Mayıs kelime grubu gazetelerde en çok hangi kavram ile temsil edilmiştir?

- 1 Mayıs kelime grubu gazetelerde kaç kez kullanılmıştır?

- Gazetelerin 1 Mayıs haberlerini gündeme taşıma amacı nedir?

- Gazetelerde emekçi sınıfın gerçek gündemine ilişkin 1 Mayıs haberleri yapmanın güçlük derecesi nedir?

- Gazetelerin 1 Mayıs haberlerine verdiği genişlik kitleselleşme potansiyeli için yeterli midir?

şeklinde belirlenebilir. Ayrıca içerik analizinde amaca bağlı olarak belirli obje, olay, kişi, eylem ve fikirlere göndermeler yapılarak oluşturulan gönderimsel birimleştirme (referential units) tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi uygulamasında tek bir örneklem birimi yerine verilerin dağınıklığına, büyüklüğüne ve elde edilmek istenen bulguların niteliğine göre farklı örneklem yöntemlerinin bir arada kullanılmasına olanak tanıyan çok aşamalı örneklem tekniği kullanılmıştır.

Bu bağlamda 32 adet ulusal ve 1 adet yerel gazete arasından haberin ana sayfadaki kapsamına, haberin iç sayfa sayısının toplam sayfa sayısına oranına ve haberin köşe yazısı sayısının toplam sayfa sayısına oranına göre üç temel örnekleme ölçütü belirlenmiştir. Buna göre ZG, TaG, AG, RG, GüG, CuG, HG, SG ve EG olmak üzere Toplam 9 gazete seçilerek incelemeye alınmıştır. 9 adet gazetenin habere verdiği önemi ortaya koymaya çalışmanın, çalışmayı temel amacından saptıracağı ve yoğun veri içinde kaybolunacağı kaygılarından dolayı her bir örnekleme ölçütünün (Tabloda sarı, mor ve kırmızı renklerle temsil edilen) kendi içinde aritmetik ortalaması bulunmuştur. Buna göre sarı renkteki gazeteler, haberin iç sayfa sayısının toplam sayfa sayısına oranı ölçütünde sıralanmış ve 13,10 değeri elde edilmiştir. Bu değere en yakın AG Gazetesi (13,04)

Tablo-1: Teorik örnekleme tekniği

	Gazete adı	Toplam sayfası	Ana sayfa	İç sayfa	Köşe yazısı	Ekleri
1	SAG	39	1	2 (5,1)	2 (5,12)	6
2	TG.	15	1	1 (15)	- (0)	-
3	YeG.	28	1	2 (7,1)	- (0)	-
4	ZG. (en az)	31	1	1 (3,2)	- (0)	-
5	TG.	23	1	1 (4,34)	- (0)	-
6	HaG.	40	1	3 (7,5)	2 (5)	4
7	TaG. (en az)	23	1	1 (4,34)	1 (4,34)	1
8 (13,10)	AG (orta)	23	1	3(13,04)	-(0)	2
9	BG.	24	1	1(4,16)	-(0)	1
10	RG. (en az)	19	-	1 (5,26)	1 (5,26)	-
11	YeçG.	19	1	2 (10,52)	- (0)	-
12	YşG.	23	1	2 (8,69)	1 (4,34)	-
13	GG. (en çok)	17	1	5 (29,41)	4 (23,52)	-
14	DüGG.	15	-	-	- (0)	-
15	TAG (orta)	19	1	3 (15,78)	1 (5,26)	1
16	RaG.	27	1	4(14,81)	4 (14,81)	1
17	CuG. (en çok)	24	1	4 (16,66)	6 (25,0)	1
18 (orta)	HG (0rta)	41	1	4(9,75)	4 (9,75)	3
19	MG.	33	1	3 (9,09)	4(12,13)	3
20	PoG. (orta)	35	1	2 (5,71)	3 (8,57)	2
21	GüG.	17	1	1 (5,88)	- (0)	-
22	VaG.	19	1	1 (5,26)	- (0)	-
23	SöG.	19	1	2 (10,52)	- (0)	-
24	ŞG.	11	1	- (0)	1 (9,09)	-
25 10,81)	SG (0rta)	27	1	2 (7,40)	4 (11,11)	3
26	DeG.	2	1	1(50)	- (0)	-
27	MGG.		1	1	-	-
28	YMG.		1	1	-	-
29	EG. (en fazla)	13	1	5 (38,46)	2 (15,38)	-
30	ODG.		1	1	-	-
31	YeAG.		1	1	1	-
32	BiG.	11	1	3 (27,27)	1 (9,09)	1
33	VAG	29	1	3 (10,34)	4 (13,79)	1

*Orta kategorilerinde yaklaşık değerler alınmıştır.
**Tablodaki kırmızı renkler, haberin ana sayfadaki kapsamına göre; sarı renkler, haberin iç sayfa sayısının toplam sayfa sayısına oranına göre; mor renkler ise haberin köşe yazısı sayısının toplam sayfa sayısına oranına göre belirlenmiştir.

olduğu görülmüştür. Kırmızı renkteki gazeteler, haberin ana sayfadaki kapsamına göre en çoktan en aza doğru sıralanmış ve orta değerdeki HG tespit edilmiştir. Mor renkteki gazeteler, haberin köşe yazısı sayısının toplam sayfa sayısına oranı ölçütünde en çoktan en aza doğru sırlanmış ve 10,81 değeri elde edilmiştir. Bu değere en yakın SG (11,11)'nin olduğu görülmüştür. Bütün bu etkenler göz önünde bulundurularak HG, TaG ve SG gazetelerinden oluşan örneklem büyüklüğü elde edilmiştir. Örneklemin analiz birimi, de "1 Mayıs" kelime grubu olarak belirlenen içerik analizi nitel araştırma yönteminde aşağıdaki kodlama tablosu (Tablo-2) kullanılmıştır.

Tablo 2: 1 Mayıs kelime grubu ölçütünde dokümanların karşılaştırmalı içerik analizi

Kodlar	Üç gazetenin kod kullanımı ölçütünde karşılaştırmalı analizi		
	AG	HG	SG
1.Emek	2	9	2
2. İşçi	3	30	9
3. Bayram	11	13	15
4. Taksim	6	32	17
5. Coşku	5	3	1
6. 1977	-	5	15
7. Kanlı	1	3	2
8. 32 yıl	4	10	8
9. 1 Mayıs Marşı	6	3	-
10. Kazancı yokuşu	1	1	-
11. Sendika	2	5	2
12. Karanfil	1	1	-
13. Kutlama	6	12	11
14. Tabu	3	1	2
15. Tekel işçileri	4	5	2
16. Dayanışma	-	6	-
17. Mücadele	2	2	-
18. Barış	1	1	2
19. Huzur	-	1	3
20. Özgürlük	-	4	2
21. İşçi sınıfı	-	2	1
22. Çalışma	-	1	-
23. Emekçi sınıf	-	2	-
24. Saldırı	-	-	3
25. Pankart	1	-	1
26. Simge	-	1	2
27. Protesto	3	1	1
28. İşçi afişi	-	-	1
29. 68 kuşağı	1	-	-
30. Emek ve dayanışma günü	1	5	-

*1 Mayıs kelime grubu temel analiz birimi olduğu için kodlama tablosu kapsamına alınmamıştır. 1 Mayıs kelime grubu, AG'de 3 kez, HG 'de 44 kez ve SG'de 9 kez kullanılmıştır.

Tablo-3: Kodlamalar ölçütünde geliştirilen kategorileştirme

Gazeteler	Kodlar	Kategoriler	Frekans/n
AG	Emek, mücadele, dayanışma, sendika, işçi, işçi sınıfı, çalışma ve emekçi sınıf	İş yaşamı	10 birim
	Bayram, kutlama ve coşku	Eğlence	22 birim
	Protesto, pankart ve saldırı	Eylemsel	4 birim
	Taksim, 1 Mayıs Marşı, tabu, kanlı, Kazancı yokuşu, karanfil, barış, 68 kuşağı, 1977, 32 yıl, simge, emek ve dayanışma günü, huzur, özgürlük, Tekel İşçileri ve işçi afişi	Sembolik	29 birim

Tablo-3: Kodlamalar ölçütünde geliştirilen kategorileştirme'nin devamı

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx			
HG	Emek, mücadele, dayanışma, sendika, işçi, işçi sınıfı, çalışma ve emekçi sınıf	İş yaşamı	57 birim
	Bayram, kutlama ve coşku	Eğlence	28 birim
	Protesto, pankart ve saldırı	Eylemsel	1 birim
	Taksim, 1 Mayıs Marşı, tabu, kanlı, Kazancı yokuşu, karanfil, barış, 68 kuşağı, 1977, 32 yıl, simge, emek ve dayanışma günü, huzur, özgürlük, Tekel İşçileri ve işçi afişi	Sembolik	70 birim

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx			
SG	Emek, mücadele, dayanışma, sendika, işçi, işçi sınıfı, çalışma ve emekçi sınıf	İş yaşamı	14 birim
	Bayram, kutlama ve coşku	Eğlence	27 birim
	Protesto, pankart ve saldırı	Eylemsel	5 birim
	Taksim, 1 Mayıs Marşı, tabu, kanlı, Kazancı yokuşu, karanfil, barış, 68 kuşağı, 1977, 32 yıl, simge, emek ve dayanışma günü, huzur, özgürlük, Tekel İşçileri ve işçi afişi	Sembolik	40 birim

1 Mayıs kelime grubunun emek, işçi, bayram, Taksim, coşku, 1977, kanlı, 32 yıl, 1 Mayıs Marşı, Kazancı Yokuşu, dayanışma, sendika, karanfil, kutlama, tabu, Tekel İşçileri, dayanışma, mücadele, barış, huzur, özgürlük, işçi sınıfı, çalışma, emekçi sınıf, saldırı, pankart, simge, protesto, afiş, 68 kuşağı, emek ve dayanışma günü kodlamalarından hangisi ve/ya da hangileri ile daha fazla temsil bulduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca, bu kodlamalar, Tablo-3'te iş yaşamı, eğlence, eylemsel ve sembolik şeklinde kategorilendirilmiştir.

Bireyi imgesel gerçekliğinden koparıp simgesel gerçekliği benimsemeye zorlayan güç ilişkileri, değerler, ideolojiler, kimlik tanımlamaları gibi çeşitli toplumsal olguların dilsel kurgulamalar yoluyla yansımasının çözümlemesine dayanan eleştirel söylem analizi yöntemi, kimin ne söylediğinden çok söyleme tepeden bir bakış olanağı sunar (Elliot, 1996: 65-68; Fairlough, 2005: 53-75; Farrely, 2010: 98-104; Hammersly, 1997: 237-248; Johannessen, 2010: 251-264; Michael, 2002: 32-62; Renkema, 2004; Siegfried, 2002; Teun, 2005: 71-99; White, 2007: 506-525; Wodak, 2002: 14-31).

1 Mayıs kelime grubunun ana sayfa manşetleri ve iç sayfa başlıklarına eleştirel söylem analizi nitel araştırma yöntemi uygulanmıştır. Bu bağlamda, 1 Mayıs kelime grubunun bulunduğu cümlecik ya da cümlelerin düz, yan ve karmaşık anlamları (anlambilimsel), söz dizimi ve resim, imge, imaj göstergebilimselliğinin ortaya konmasını sağlayacak eleştirel söylem analizi, mesajı verenin mesaj alıcısını yönlendirmek istemekteki gerçek amacı/hedefini belirginleştirecek ve buna bağlı olarak söylem önerilenler doğrultusunda yeniden yapılandırılacaktır (Aziz, 2008: 137-141; Baş ve Akturan, 2008:36). Bu amaçla "1 Mayıs" kelime grubu sanki sıradan bir günü ifade ediyormuş gibi ele alınmış, böylelikle tüm önyargı ve etkilerden kurtarılmış olacaktır. Son olarak da, güvenirlilik ve geçerlilik düzeyini sınamak üzere bu çalışma 3 sosyal bilimci tarafından incelendikten sonra son şeklini almıştır.

2.1. Doküman-1: AG

Yaklaşık yarısı Taksim Meydanı mitingi resmine ayrılan ana sayfanın manşeti büyük punto ile 22*9,5 cm boyutunda bütün harfleri büyük ve kalın "Taksimi'ne bahar gelmiş memleketimin" şeklindedir. Ana sayfanın çok küçük bir bölümü 16*15 cm boyutunda içinde şehitlerin resminin bulunduğu şehit haberine ayrılmıştır. Miting resminin üstünde ise ayrıca gazetenin adı olan AG yazısının sağ tarafına 7,5*5,5 cm boyutunda bütün harfleri büyük ve kalın "1 Mayıs 2010 meydanın fethi" başlığına yer verilmiştir. Bu başlıktaki "fetih" kelimesi başlığın diğer kelimelerine oranla yaklaşık iki kat daha büyük yazılmıştır.

Miting resminin üzerinde ellerinde flamalarla kortej geçişi yapan yaşlı, aksakallı ve bereli bir adamın başı çektiği grup resmi görülmektedir. Bu, uzun çetin kış koşulları ile mücadelesini

başarı ile tamamlamış genç, genç-yetişkin ve orta yaşlı olmak üzere üç kuşağı da içine alabilecek kadar geniş kapsamlı bir emekçi örgütlenmesi anlamına gelir. Hemen bu resmin altında yine bir başka kortejde gülümseyen, eli flamalı bir bayan yürürken resmedilmiştir. Burada, emekçi sınıfın geldiği noktanın kadınlara da ön sıralarda yer verebileceğini kanıtladığı vurgulanmaya çalışılmaktadır. Bu bayan resminin altında ayak kısmında ise iki tane küçük resim çerçevesi dikkat çekmektedir. 6*4 cm boyutunda bu çerçevenin birinde geçen yıl 1 Mayıs'ta aynı meydandaki Çılgın Dürümcü adındaki esnaf yüzünde gaz maskesi ile resmedilmesine karşın; 6*5,5 cm boyutundaki resim çerçevesinde aynı esnaf, bu yıl 1 Mayıs'ta gaz maskesiz ve hafif gülümseyerek resmedilmiştir. İki resim çerçevesi, 6*1 cm boyutunda "bu da Taksim Esnafı'nın 1 Mayıs bayram kıyafeti" yazısı yerleştirilmiştir. Ayrıca, iki resim üzerine yapıştırılmış eğik etiketler üzerinde "geçen yıl" ve "bu yıl" yazılmıştır. Bu, emekçi sınıfın kutlamalarının coşku içinde geçmesi halinde, sermayenin de bir tatil günü bile olsa emekçi sınıfa hizmet edebileceği ve böyle bir ortamın sermayenin bayramı olabileceği anlamına gelir. Ana sayfa miting resminin alt sağ köşesinde elips içerisinde bütün harfleri büyük ve kalın "AG, tarihi günü 'özel tanıkları'yla izledi" cümlesine yer verilmiştir. Bu cümlede 'özel tanıklar' ifadesi tırnak içerisine alınmıştır.

Ana sayfanın sağ alt köşesinde, diğer bir anlatımla şehit haberinin sağ tarafında ve şehit haberinden kısmen daha büyük 20*13 cm boyutunda bir çerçeveye yer verilmiştir. Bu çerçevenin başlığı 11*4,5 cm boyutundaki bütün harfleri büyük ve kalın "33 yıl sonra ilk kez babasının öldüğü yerde" şeklindedir. Üstelik, H.Ö.'nün bulunduğu resim çerçevesi şehit haberine yer verilen diğer çerçevenin içindeki şehit resimleri ile yan yana sunulmuştur. Burada, saldırıya kurban giden emekçiler ile teröre kurban giden Mehmetçiğin kaderi özleştirilmeye çalışılmıştır. Hemen bu başlığın alt kısmında babası gözünün önünde öldürülen H.Ö. ile muhabirin 10*7 cm boyutundaki fotoğrafına yer verilmiştir. Ayrıca, Sarper Özsan ile bir gencin fotoğrafının altında 7*2 cm boyutundaki bütün harfleri büyük ve kalın "300 bin kişilik dev koroyu bestecisiyle birlikte dinledik" şeklinde bir alt başlık vardır. Bu, 33 yıl önce ürettiği bestesine yıllar sonra da olsa sahip çıkan bir sanatçının emekçi sınıfın bilinçlenmesindeki işlevselliğini ön plana çıkarmaktadır. Bu çerçevenin alt sağ köşesinde ise B.E. yazılı bir çelengin önündeki 7*5,5 cm boyutlarında bir resimde R.E. ayakta durmaktadır. R.E.'in sol tarafına yerleştirilen siyah renkli konuşma baloncuğu içinde ise "R.E. B.E.'siz Taksim'i anlattı" sayfa 13'te yazısı vardır.

11. sayfanın 34*1 cm boyutundaki tümü büyük ve kalın karakterli harflerden oluşan iç sayfa başlığı, "emekçiler, Türkiye'de özgürlük, dünyada reform için yürüdü" şeklindedir. Burada, dünyadaki emekçi sınıftan farklı olarak Türkiye'deki emekçi sınıfın öncelikle özgürlüğünü kazanması gerektiğini, elde edeceği bu özgürlüğün üzerine kendisini sosyo-ekonomik açıdan geliştirebilecek hakları talep edebileceği reform aşamasına geçebileceği vurgulanmaya çalışılmıştır. Bu sayfa, iç sayfa başlığının bakış açısını yansıtacak şekilde iki ana sütuna bölünmüştür. Sol taraf Türkiye, sağ taraf ise dünyanın çeşitli ülkelerine ilişkin resimleri içermektedir. Bu sayfadaki sol sütun boyunca 17*11 cm boyutundaki Ankara, 7*6 cm boyutundaki Çanakkale, 9*6 cm boyutundaki Batman, 7,5*6,5 cm boyutundaki Adana, 8,5*7 cm boyutundaki İzmir, 8,5*7 cm boyutundaki Gaziantep ve 7,5*5 cm boyutundaki Ağrı gibi Türkiye'nin çeşitli illerindeki 1 Mayıs Kutlamaları'nın küçük resim çerçevelerine yer verilirken; sağ sütun boyunca 18*17 cm boyutundaki Atina, 8*8 cm boyutundaki Hindistan, 10,5*8,5 cm boyutundaki Pakistan, 3*3 cm boyutundaki Srilanka, 12*9,5 cm boyutundaki Rusya ve 9*5,5 cm boyutundaki Avusturya gibi dünya'nın çeşitli ülkelerindeki 1 Mayıs Kutlamaları'nın resim çerçevelerine yer verilmiştir. Ankara resim çerçevesinin merkezi bürokrasinin ruhunu yansıtacak şekilde donuk, sert ve ciddi bir görünüm sergilemesi dikkat çekicidir. Bu resmin hemen altında 17*1,5 boyutunda tümü küçük ancak kalın karakterli harflerle "Atina alevler içinde" başlığı verilmiştir. Ayrıca resmin içinde bir konuşma baloncuğu "komşuda 1 Mayıs gerginliği" ifadesi ile doldurulmuştur. Bu baloncuğun içindeki "1 Mayıs" kelime grubu büyük harflerle, geri kalan kısmı ise küçük harflerle yazılmıştır. Üstelik, bu cümlenin tümü ince karakterde yazılmıştır.

12.ve 13. sayfaları birleştirecek şekilde 55,5*42 cm boyutunda büyük bir resim çevresine yer verilmiştir. Bu resim çerçevesinin sağı ve solu iki adet köşe yazısı ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca, büyük resim çerçevesinin üst kısmında birbirine eşit ölçülerde (11*9 cm) beş adet küçük resim çerçevesine yer verilmiştir: En solda güneş sembolünün içinde 1977 yazan bir

miting resmine, hemen onun yanında Çılgın Dürümcü resmine yer verilmiştir. 3 küçük resim ise uygunsuz pankart açanların engellenmesini konu etmektedir. Dördüncü resim ise kalabalığı miting alanına alan polislerin tutumuna dikkat çekmektedir. Bu resmin hemen altında Emniyet Müdürü'nün tümü büyük ve ince karakterli harflerle yazılmış "konsept değişti" ifadesine yer verilmiştir. En solda ise, patronuna "ama bu hiç adil değil, bizim bayramımız bir gün, geri kalan 364 gün senin" diyen bir emekçinin tepkisini dile getiren bir karikatür dikkat çekmektedir. Bu karikatürün ifadeleri baştan sona küçük ve ince karakterli harflerle yazılmıştır. Bu beş çerçevenin hemen altında iki sayfayı da kaplayacak şekilde büyük puntolu koyu şekilde yazılmış 54*3,5 cm boyutunda "Taksim 1 Mayıs'la barıştı" şeklinde bir başlık yer almaktadır. Burada, 33 yıl boyunca emekçi sınıfa yasaklanan Taksim Meydanı'nın 2010 yılında yeniden emekçi sınıfın kutlamalarına açıldığı anlatılmaktadır. Diğer bir anlatımla, barışmak için küsmek gerekir. Emekçi sınıf Taksim Meydanı'na küst(ürüld)ü, baharın gelişiyle bu küslük yerini barış, coşku ve huzura bıraktı. Yoksa bir meydan emekçi sınıf tarafından doldurulmadan nasıl bir tarih olan 1 Mayıs ile barışabilirdi? Bu başlığın altında iki eşit alanı kaplayacak daha küçük iki başlık yer almaktadır. Sol altındaki açıklama "Türkiye bir tabuyu daha yıktı. 1 Mayıs emek ve dayanışma günü, 33 yıl aradan sonra yüz binlerin katılımıyla Taksim Meydanı'nda kutlandı". Sağ altındaki açıklama ise "1977'deki kanlı 1 Mayıs'a inat dün bayram havası vardı. Coşkulu kalabalık şarkılar söyleyip, halaylar çekti. Siyasiler, sanatçılar ve sivil toplum da işçileri yalnız bırakmadı". Üstelik, tamamen küçük ve ince karakterli harflerden oluşan her iki açıklama cümlesi de başında bilgisayardaki onaylama işareti ile pekiştirilmiştir. Bu resim çerçevesinin geri kalan alt kısmı ise Taksim Meydan'ı etrafında toplanan kalabalık resmine ayrılmıştır. Heykelin en üst kısmında ise güneş sembolü içinde "2010" yazılıdır. Bu, yıllar önce düşlenen belki de bir umut olarak dile getirilen güneşli günlerin 2010'da geldiği anlamına gelmektedir. Başka bir anlatımla, bir idealin gerçekleşme düzeyinin altı çizilmektedir. Bu güneş sembolünün sol tarafında 6*1,5 cm boyutundaki tümü büyük ve ince karakterli harflerden oluşan "coşkulu bayram referans olsun", 8*1 cm boyutundaki yine birlikteysek, bu hepimizin eseri", "bunca yıl boşuna gaz kullandık", "tüm gücümüzle buradayız" gibi küçük başlıklara yer verilmiştir. Bu başlıklardan daha koyu ve büyük bir başka başlık ise, 14*2 cm boyutundaki tamamen küçük ve kalın karakterli harflerden oluşmuş "Alman rahip de işçilerle omuz omuza yürüdü" dür. İçinde 2010 yazan heykelin üstündeki güneş sembolünün sol tarafında ise 22*1 cm boyutundaki tümü küçük ancak kalın karakterli "33 yıl geçti ama acıları dinmedi" başlığı görülmektedir. Bu başlığın hemen altında 10*1 cm boyutlarında tümü küçük ancak kalın karakterli harflerden oluşan olan "devlet isteyince oluyor" başlığı, bu başlığın sağında ise 10*1 cm boyutundaki " 'B'siz bayram" başlığı yer almaktadır. Tamamen koyu karakterli harflerden oluşan ikinci başlıktaki 'B'siz' ifadesi tırnak içine alınmış ve "bayram" kelimesi büyük harflerle yazılmıştır. Burada, emekçi sınıfın ekonomik gelişmesinde ve bilinçlenmesinde önemli rol oynayan kişi olmadan böylesi bir baharın nasıl bir bayram olabileceğine ilişkin bir sorgulama söz konusudur. Ayrıca, "devlet isteyince oluyor" başlığının altında, 10*1 cm boyutundaki tamamen küçük ancak kalın karakterli harflerden kurulu "kanlı değil, şanlı 1 Mayıs" başlığı yer almaktadır. Sayfanın neredeyse tamamını kaplayan büyük miting resminin alt tarafında büyük bir güneş gözlüğü takmış, saçında çiçekten çember olan genç kız resmedilmiştir. Genel olarak bir değerlendirme yapmak gerekirse, iç sayfaların birbirinden farklı resimlerle doldurulmasının söylemi etkinleştirecek görsel öğelerle pekiştirilmesinin ne kadar önemli olduğu açıkça ortaya çıkar. Bu gazetede konuya ilişkin köşe yazısı bulunmaması oldukça anlamlıdır.

Gazete ana sayfasındaki manşete ve alt başlığa eleştirel söylem analizi uygulanabilmesi için söylemdeki kelimelerin düz, yan ve karmaşık anlamlarının belirlenmesi gerekir. Öncelikle söylemde geçen Taksim, bahar ve memleket kelimelerinin düz anlamlarının belirlenmesi ile başlanmalıdır. Bu bağlamda, Taksim, İstanbul'un merkezinde pek çok miting ve eylemin yapıldığı bir meydandır. Bahar uzun ve çetin bir kışın ardından gelen bir mevsimi anlatmaktadır. Memleket, birey, grup ve topluluğu kendisine bağlayan toprağı vurgular. 1 Mayıs, yılın büyük bir bölümü çalışan dünya emekçilerinin çalışmayı bırakarak kutlama yaptıkları gündür. Ayrıca, alt başlıkta geçen meydan ve fetih kelimelerinin düz anlamlarının da ana sayfa manşeti ile yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Meydan bir yandan benliğin sunulduğu ortam, diğer yandan da çevredekilerin sunulan benliği tanıyıp

benimseyebileceği açık, sade ve şeffaf coğrafi bir mekândır. Fetih ise çarpışmanın aksine bir yeri teslim almaktır.

Söz konusu kelimelerin yan anlamları düz anlamlarından belirgin bir şekilde farklıdır. Buna göre, Taksim, emekçi sınıfın hak talepleri ve kutlamaları ile anlam kazanmış ve cisimleşmiş bir meydanın yanı sıra 1977'de uğradıkları saldırı sonucu emekçilerin toplanmasına, kutlama yapmasına ve tepki yürüyüşlerine kapatılmış olan bir meydandır. Yan anlam analizi açısından bu söylemdeki en kritik kelimelerden biri bahar kelimesidir. Gerçekten de, bahar, insanların kendisinden korunmak zorunda oldukları, değişken hava şartlarını içeren ıslak, karlı, buzlu ve fırtınalı bir kışın arkasından gelir. Kış koşulları ile mücadelesini başarmış birey, grup ve topluluklar, iklimin kendilerine ödül olarak sunduğu bahar ile ödüllendirilirler. Ancak, coşkulu ve heyecanlı başlayan böylesi bir bahar, öte yandan birey, grup ve toplulukların kendilerini yorgun hissettikleri sosyal-psikolojik bir atmosfer yaratır ki, bu da halk arasında rehavet olarak bilinir. Bu noktada, bahar ile gelen yorgunluğun, üretim ve emek'in etkinliğinin önündeki en büyük engeli oluşturduğu akılda tutulmalıdır. Memleket, bir yandan aidiyet, diğer yandan da umut ve özlem anlatır. Daha mikro bir yerleşim yerini anlattığı için makro bir kavram olan vatan kelimesinden belirgin bir şekilde ayrılır. Öyle ki, vatan korunur ve savunulur, memleket ise özlenir.

Kelimelerin karmaşık anlamları ise söylem içinde dizilişi, dilbilgisi ve niteleme dereceleri ölçütünde belirlenebilir. Bu bağlamda, normal koşullarda "memleketimin Taksimi'ne bahar gelmiş" şeklinde kurulacak bir cümlecik "Taksimi'ne bahar gelmiş memleketimin" şeklinde devrik kurularak görünenin ötesinde bir şaşırmayı ve bir çağrıyı ifade eden bir anlam bütünlüğü ortaya koyar. Cümleciğin başında yer alması nedeniyle "Taksim" işaret edilen ve gidilmesi gereken yerdir. Bir cümledeki vurgunun fiilden hemen önce gelen öğe olduğu göz önünde bulundurulduğunda, vurgunun bahar kelimesinde olduğu açıkça ortaya çıkar. Bu, aynı zamanda, Taksim Meydanı'na gelenin 33 yıl önce olduğu gibi saldırı, kan, ölüm, acı ve hüzün değil, tam tersine tüm olumlu duyguları içinde sentezlemesi ve yeni olumlu gelişmelere gebe olması açısından bahardır. O kadar ki, bu bahar, gelmesinden umut çoktan kesilmiş olan bir bahardır. Yine de, bu bahar 33 yıl önceki gibi korkulacak bir bahar değildir. Bu devrik cümlecik yapısı, öte yandan, gelen baharın sadece Taksim'de en yoğun şekilde diğerleri ile birlikte deneyimlenebileceğine ilişkin etkili bir çağrıdır. Gerçekten de "gelmek" fiilinin kökündeki "miş" geçmiş zamanın hikâyesi takısı, sadece çağrı yapılan kitlenin değil aynı zamanda çağrı yapan(lar)ın da Takim'e baharın geldiğini kendi gözleri ile görmediklerini, ancak duyduklarını aktardıklarının altını çizmektedir. Diğer bir anlatımla, bu memleket benim, bunu ben çok iyi biliyorum, başkaları da iyi biliyor. Ancak, bilmediğim bir şey de bu benim çok iyi bildiğim memleketimin çoktandır gözden çıkardığım bir Taksim'i olduğudur. Çünkü Taksim Meydanı emekçilere 33 yıl yasaklandı. Bu bağlamda memleketime gelen baharın aynısı oraya da mı geldi acaba? Emin olamıyorum. Emin olabilmem için gidip deneyimlemem gerekir gibi bir algı oluşturulmak istenmektedir.

"1 Mayıs 2010 meydanın fethi" cümleciği ise ana manşeti pekiştirici bir işlev görmektedir. Ana manşette kullanılan Taksim gerçekliği, bu alt başlıkta meydan ile özdeşleştirilmiştir. Diğer bir anlatımla, Taksim'in çıkılacak bir meydan olduğu vurgulanmaya çalışılmıştır. Ayrıca, fetih kelimesi ile emekçi sınıfın "ben de varım dediğinin" altı çizilmektedir. 1 Mayıs 2010 kelime grubunun cümleciğin başına alınması ile fethedilen bu meydanın 33 yıl önceki meydan olmadığı, tam tersine 2010 yılı meydanı olduğu vurgulanmaya çalışılmıştır. Üstelik, hem mekân hem de zaman olarak tamamen 33 yıl öncesinden farklı olan bu meydana çıkmaktan korkmaya gerek olmadığı vurgulanmaya çalışılmıştır. Bu alt başlıktaki "fetih" kelimesinin diğer kelimelerinden yaklaşık iki kat daha büyük yazılması, gerçekleştirilen mitingin göz ardı edilmeyecek kadar önemli bir gelişme olduğunun altını çizmiştir.

Düz, yan ve karmaşık anlamlarının bileşkesinde önerilenler doğrultusunda söylem yeniden yapılandırılacak olursa, "Memleketimin 33 yıl önce bir Taksim Meydanı vardı. Uzun ve çetin kış şartlarından dolayı siz emekçi sınıfa yasaklanmıştı ve umudunuz kırılmıştı. 33 yıllık kış bitti bahar geldi. Biliyor musunuz? Memleketime gelen baharın en iyi deneyimlenebileceği zaman 2010, mekân ise Taksim Meydanı'dır. Bugün tüm emekçiler orada toplanmalı ve baharın tadını çıkarmalıdır. Bu ise tüm zamanların en büyük çağrısıdır" şeklinde bir çıkarım elde edilebilir.

AG Gazetesi'nde kullanılan kodlamalara ilişkin

içerik analizine (Tablo-2) göre, bayram kodlaması 11 kez kullanılmıştır. İkinci en çok kullanılan kodlamalar arasında 6'şar kez tekrarlanan Taksim, kutlama ve 1 Mayıs Marşı bulunmaktadır. Coşku 5 kez; 32 yıl ve Tekel İşçileri 4'er kez; 1 Mayıs, tabu, protesto ve işçi 3'er kez; emek, sendika ve mücadele 2'şer kez kullanılan kodlamalardandır. Birer kez kullanılan kodlamalar ise kanlı, Kazancı Yokuşu, karanfil, barış, pankart, 68 kuşağı, emek ve dayanışma günü ve 1977'dir. Ne var ki, dayanışma, huzur, özgürlük, işçi sınıfı, çalışma, emekçi sınıf, saldırı, simge ve işçi afişi gibi kodlamalar hiç kullanılmamıştır.

Tablo-3'ün AG satırı genel olarak değerlendirildiğinde, Taksim, 1 Mayıs Marşı, tabu, kanlı, Kazancı Yokuşu, karanfil, barış, 68 kuşağı, 1977, 32 yıl simge, emek ve dayanışma günü, huzur, özgürlük, Tekel İşçileri ve işçi afişi kodlamalarından oluşan sembolik kategorinin en geniş kullanım alanına (29) sahip olduğu görülmesine karşın; protesto, pankart ve saldırı kodlamalarından oluşan eylemsel kategorinin çok az bir kullanım alanına (4) sahip olduğu görülmektedir. Böyle temel bir çelişkinin, öte yandan, AG'nin söyleminde emek bir imge olarak durmamalıdır, simgeleştirilmelidir ve emek bu simgeyi hayata geçirecek şekilde hiçbir hak talebinde bulunmamalıdır anlamına geldiğini göz önünde bulundurmak oldukça önemlidir. Ayrıca, bayram, kutlama ve coşku kodlamaları bütününden oluşan eğlence kategorisine, sembolik kategorisinden sonra en geniş yer verilmesi de önemli bir başka ayrıntı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu, simgesel değerlere sahip çıkılmalı, ancak bu simgesel değerler hak talebinde değil eğlence talebinde emekçi sınıfa kılavuzluk etmelidir anlamına gelir. Gerçekten de, emek, mücadele, dayanışma, sendika, işçi, işçi sınıfı, çalışma ve emekçi sınıf gibi üretim güçleri ve üretim ilişkileri sentezi üzerinde yükselen üretim biçimi ile doğrudan ilişkili olan iş yaşamı kategorisinin 10 birimlik bir genişliği olması, simgesel değerlerin hak talebinde değil eğlence talebinde emekçi sınıfa kılavuzluk etmesine ilişkin bakış açısına önemli bir veri niteliği taşımaktadır.

- 1 Mayıs AG'nde sembolik bir gerçeklik anlamına gelmektedir.

- 1 Mayıs haberleri AG'nin ana sayfa manşetinde 22*9,5 cm genişliğinde ve tümü büyük-kalın karakterli harflerle yer işlenmiştir.

- 1 Mayıs haberleri AG'nin iç sayfalarında biri 34*1 cm genişliğinde tümü büyük-kalın karakterli harflerle "emekçiler Türkiye'de özgürlük, dünyada reform için yürüdü", diğeri 54*3,5 cm genişliğinde ve büyük-kalın karakterli harflerle "Taksim 1 Mayıs'la barıştı" başlıkları yer almaktadır.

- 1 Mayıs konusuna AG'nin köşe yazılarında hiç yer verilmemiştir.

- 1 Mayıs kelime gurubu AG'nde en çok bayram kavramı ile temsil edilmiştir.

- 1 Mayıs kelime grubu AG'nde çok az (3 kez) kullanılmıştır.

- AG'nin 1 Mayıs haberlerini gündeme taşıma amacı, 1 Mayıs'ın sembolik olarak sürekliliğinin eğlence ve bayram yöntemi ile sağlanmasıdır.

- AG'nde emekçi sınıfın gerçek gündemini oluşturacak 1 Mayıs haberleri yapmak oldukça güçtür.

- AG'nin 1 Mayıs haberlerine verdiği genişlik kitleselleşme potansiyeli için yeterli değildir.

2.2. Doküman-2: HG

58*42 cm boyutundaki gazete ana sayfasının manşeti, 27,5*5 cm boyutunda tamamen büyük ve ince karakterli ancak büyük puntolu harflerden oluş(turul)muş "alkışlarla"dır. Bu ana sayfa manşeti, aynı zamanda, 27*18 cm boyutundaki miting resim çerçevesinin üst kısmına oturtulmuştur. Bu resim çerçevesinde çeşitli konfederasyon başkanları ellerindeki karanfillerle en önde durmaktadır. Ayrıca, kalabalığın elindeki flamalar da dikkat çeken bir başka nokta olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu resim çerçevesinin içinde 7*4,5 cm boyutunda üzerinde 1 Mayıs yazılı büyük bir pankart açmış olan grup resmedilmiştir. Bu büyük resim çerçevesinin altında büyük bir çoğunluğu küçük ve ince karakterli harflerden oluşan normal tümce düzeni içinde "1 Mayıs 32 yıl sonra Taksim'de çoşkuyla kutlanırken, ortalık bayram yerine döndü. 1977'deki 'kanlı 1 Mayıs'ta hayatını kaybedenler saygıyla, kırmızı karanfillerle anıldı." yazılıdır. Bu tümcede "Kanlı 1 Mayıs" kelime grubunun tırnak içine alındığı, üstelik "1 Mayıs" ifadesinin de kalın karakterli harflerle yazıldığı görülmektedir. Neredeyse bu resim çerçevesi ile eşit boyutta (27*13,5 cm) aynı gün gerçekleşen şehit haberlerine yer verilmiştir. Bu resim çerçevesinin başlığı tamamen normal tümce düzeni ve ince karakterli harflerle yazılan "omuz omuza üç saat çarpıştılar" ifadesinden

oluşmaktadır. Şehit haberi resim çerçevesinin gazetenin ana sayfasının üst kısmında yer alması, gazetenin aynı gün gerçekleşen iki haber arasından şehit haberlerine daha çok önem verdiğini ortaya koymaktadır.

20. sayfa başlığı, diğer sayfaya da taşacak şekilde tamamen küçük ve kalın karakterli harflerden oluşan 79*1 cm büyüklüğündeki "taksim'e yakıştı" şeklindedir. Burada, 33 yıl önceki 1 Mayıs'tan tamamen farklı coşku dolu bir tablo oluştuğu için halkın artık emekçi sınıfı Taksim Meydanı'na yakıştırdığı vurgulanmaya çalışılmaktadır. Üstelik, bu başlık çeşitli boyutlardaki miting resim çerçevelerinin kesişme noktasında bulunmaktadır. Bu resim çerçevelerinden en büyük olanın orta kısmında tamamen küçük ve ince karakterli harflerden "işte meydan" yazılıdır. Bu yazının tamamının beyaz renkte ve büyük puntolu yazılmış olması oldukça dikkat çekicidir. Bu, özlenen güneşli günlerin cisimleştiği meydan budur anlamına gelir. Bu sayfanın üst sol kısmında 10,5*7 cm boyutunda Taksim Meydanı'ndaki kalabalık resmedilirken, sağ tarafında ise 9*7,5 cm boyutunda konfederasyon başkanlarından birinin TS'un omzuna elini attığı an resmedilmiştir. Hemen bu resmin sağında 13,5*8,5 cm boyutunda sanatçıların başı çektiği bir kortej görüntüsüne yer verilmiştir. Bu sayfanın sağ üst köşesindeki 6,5*3,5 cm boyutunda başında çiçekten çember bulunan genç bir kız güneş gözlüğü ile resmedilmiştir. Burada, emekçi sınıfının artık bayanları da kapsayacak kadar estetik bir hal aldığının altı çizilmeye çalışılmıştır. Sayfanın alt yarısında ise 19*11,5 cm boyutunda bir resim çerçevesinde başka bir kortej görüntülenmiştir. Bu kortejin başı çektiği emekçi grubunun elinde normal tümce düzeninde kalın karakterli harflerle "iş, emek, özgürlük için" yazılıdır. Aynı resim çerçevesinin hemen sağ alt kısmında 10*6 cm boyutunda bir kalabalığın elinde "dünya işçi sınıfına bin selam, emek ve dayanışma günü kutlu olsun" görülmektedir. Bu iki pankart, artık emekçi sınıfının sosyo-ekonomik düzeyini daha da iyileştirecek taleplerin yine kendileri tarafından olduğu gibi gündeme taşındığı anlamına gelmektedir. 19*11,5 cm boyutundaki resim çerçevesinin sol alt kısmında ise "halka yol gösteren özgürlük" başlıklı küçük bir yazı bulunmaktadır. Bu başlıktaki "halka" kelimesinin H" harfi oldukça büyük bir punto ile yazılmıştır. Burada, büyük "H" li halkın özgürlüğü elde etmesinin yolunun, yine örgütlü emeğin cisimleşmesinden ve gelişmesinden geçtiğinin altı çizilmeye çalışılmıştır. Sayfanın genel olarak sol sütunu boyunca normal tümce düzeninde ve ince karakterli harflerden oluşan "yine oradayız başkan", "Disk'ten şehitlere rahmet", "CHP ve Türk-İş korteji", "Fenerbahçeliler de katıldı", saniye saniye izlendi" başlıklarını taşıyan birbirinden farklı yazıya yer verilmiştir. Aynı sayfanın alt yarısındaki sağ sütün boyunca ise normal tümce düzeninde ve ince karakterli harflerden oluşan "yitirilen canlara sözümüzü tuttuk", "artık 1 Mayıs Alanı'ndayız", "taşeronları istemiyoruz", "ruhu burada" başlıklı küçük açıklama yazılarına yer verilmiştir.

21. Sayfanın sol üst köşesindeki 10*8,5 cm boyutundaki bir resim çerçevesinde "umudumuz çarşı" yazılı bir pankart açmış kortej resmedilmiştir. Bu resim çerçevesinin alt-sağında birer resim çerçevesi bulunmaktadır: Altındaki 14,5*7 cm boyutundaki resim çerçevesinde Ankara'da mitinge katılmış olan travestiler görüntülenmiştir. "umudumuz çarşı" yazılı bir pankart açmış kortejin görüntülendiği resim çerçevesinin sağında 17*2 cm boyutunda "nasyonal Bolşevik" yazılı slogan atan, sağ elini yumruk yapmış bir genç resmedilmiştir. Bu resim çevresinin hemen yanında "dünyada 1 Mayıs" yazılı bir açıklama yazısı bulunmaktadır. Bu sayfanın geri kalan büyük bir kısmının reklama ayrılmış olması da dikkat çeken önemli bir ayrıntı noktası olarak karşımıza çıkmaktadır. Fenerbahçelilerin ve travestilerin de Taksim Meydanı'na alkışlarla girmesi, örgütlü emek ile başlayacak olan ve daha sonra tüm toplum kesimlerini de içine alacak şekilde genişleyecek eşitlikçi-özgürlükçü bir toplum modeline işaret etmektedir.

32. sayfanın başlığı, 26*6,5 cm boyutundaki tamamen büyük ve kalın karakterli harflerle yazılmış olan "Behice Boran 100 yaşında" şeklindedir. Bu başlığın hemen üst kısmında 21*1 cm boyutunda ve normal tümce düzeni tamamen kalın karakterli harflerle yazılmış "sabrın, inadın ve mücadelenin adı" alt başlığı ile Behice Boran'ın kararlı kişiliği ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu alt başlıktaki "sabrın, inadın ve" kelime grubu açık gri ile yazılmasına karşın, "mücadelenin adı" kelime grubu ise siyah, kalın ve koyu karakterli harflerle yazılmıştır. Bu, mücadelenin adı olan Behice Boran'ın emekçi sınıfın gelişmesini, sabır, inat ve sebat ile başardığını ortaya koymaktadır. Diğer bir anlatımla, verilen mücadele sadece sabır ve inatla değil, aynı zamanda renk ve ton farklılıkları

ile de nitelenerek pekiştirilmiştir. Ayrıca, bu sayfa tamamen Behice Boran'ın yaşam öyküsüne ayrılmıştır. Bu öykünün büyük bir bölümü ise, onun emekçi sınıfın mücadelesine verdiği desteği öncelemektedir. Sayfanın sağ-üst köşesinde en uzun kenarları 10*8,5 olan bir daire içinde Behice Boran'ın tebessüm eden resmine yer verilmiştir. Hemen bu resmin altında 19*12,5 cm boyutlarında 1977 yılındaki 1 Mayıs gösterilerinde polis ve jandarma engeli ile karşılaşan Behice Boran ve arkadaşlarının görüntülendiği resim çerçevesi dikkat çekmektedir. Bu sayfanın en alt kısmında 35*14 cm boyutunda içi yaşam öyküsü yazısı ile doldurulmuş bir resim çerçevesi bulunmaktadır. Bu resim çerçevesi 29*1 cm boyutunda tamamen normal tümce düzeni ve küçük-kalın karakterli harflerle yazılmış "bir uzun yürüyüşün en soluklu devrimcisi" kelimeleri ile başlıklandırılmıştır. Burada, emekçi sınıfın oluşturulması, bilinç düzeyinin artırılması ve örgütlü hale getirilmesinin çok uzun bir yol olduğu, böylesine uzun bir yolda ise kendini yormadan uzun ve kontrollü soluk alarak hedefe ulaşabilmeyi başarabilecek bir fikir emekçisinin gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu, öte yandan, gazetenin temel felsefesi olan örgütlü emeğin gelişimine verdiği önemin, bir fikir emekçisi olarak emekçi sınıfı örgütlemeye çalışan Behice Boran ile pekiştirmeye çalıştığı anlamına gelmektedir. Bu resim çerçevesinin üst orta kısmına 11*6,5 cm boyutunda içinde 1977 yılında Behice Boran önderliğinde bir kortejin görüntülendiği görece daha küçük bir resim çevresi yerleştirilmiştir.

Ekonomi sayfasının başlığı 18*6 cm boyutundaki tamamen normal tümce düzeni ve küçük-kalın karakterli harflerle yazılmış olan "mağazalar 'olaysız' 1 Mayıs'a sevindi simit ve tost patladı" şeklindedir. Bu başlıkta dikkat çeken önemli bir ayrım noktası ise, "olaysız" kelimesinin tek tırnak içine alınmış olmasıdır. Bu başlığın sağ tarafında ise 10*5 cm boyutundaki resim çerçevesinin içi, yere çökmüş, eşofmanlı, simit yiyen bir emekçinin resmi ile doldurulmuştur. Ana başlık, 11*3 cm boyutundaki normal tümce düzeni, koyu karakterli harflerle ve küçük puntolu yazılmış "yıllar sonra 1 Mayıs'ta işçilerle buluşan Taksim Meydanı'nda, kutlamalara katılan binlerce insan simit, tost ve dönere akın etti. Açık olan kafelerde satışlar iki katına çıkarken, diğer mağazaların satışlarında yüzde 30-50 düşüş yaşandı. Esnafı en çok sevindiren, herhangi bir olay çıkmaması ve 1 Mayıs'ı zararsız kapatmaları oldu" açıklaması da dikkat çekmektedir. Bu açıklamanın hemen alt kısmında 11,5*11,5 cm boyutunda kortej eşliğinde simit satıcısının görüntülendiği bir resim çerçevesi yerleştirilmiştir. Bu resim çerçevesinin hemen sağ tarafında ise 1 Mayıs işçi emek ve dayanışma gününe ilişkin olarak simit satışları ve polisin kalabalığa olumlu tutumunu içeren bir yazı bulunmaktadır. Bu sayfanın geri kalan kısmının reklamlara ayrılması oldukça anlamlıdır. Sayfanın genel bir değerlendirmesi yapılacak olursa, emekçi sınıfın Taksim Meydanı'nda buluşmak üzere çeşitli yönlerden gelişi sırasında simitçi ve tostçu gibi küçük girişimcilerden yaptığı alış-verişin, küçük girişimcinin kazancını artırdığını; buna karşın böylesine huzur ve coşku dolu bir mitingi, satışları neredeyse yarı yarıya düşen mağazaların bile olumlu karşıladıkları vurgulanmaya çalışılmıştır. Ayrıca, "mağaza" ve "simit ve tost patladı" ifadelerinin bir arada kullanılması, büyük sermaye sahiplerine oranla küçük girişimcinin desteklendiği şeklinde yorumlanabilir. Böyle bir yorum, gazetenin, özel anlamda hem ana sayfa manşeti hem de iç sayfa başlıkları, genel anlamda ise örgütlü emeğin gelişmesi ve yaygınlaşması için gösterdiği çaba ile paralel bir nitelik taşımaktadır. Gerçekten de, eşofmanlı, yere çökmüş simit yiyen emekçi sınıfın görüntülendiği resim, sosyo-ekonomik düzeyi insani yaşam koşullarına ulaşmadığı halde alkışlarla Taksim Meydanı'na giren emekçi sınıfın ağırbaşlı, sebat eden bir karakter analizini gözler önüne sermektedir. Bu resim de gazetenin örgütlü emek için oluşturmaya çalıştığı gündem konusunda samimi ve güvenilir olduğunu gösteren önemli bir veri olarak değerlendirilebilir.

Gazetenin, CÜ, AH, KA, DK ve OE'nin 1 Mayıs'a ilişkin köşe yazılarına yer verdiği görülmektedir. CÜ, "32 sene sonra" başlıklı köşe yazısında, her konuda kendi yanılgılarını ortaya koyma çabası gösterdiğine, bunu yine 1 Mayıs yanılgısı ile eklemlediğine değinmiştir. Bu, "bugün bunları neden yazıyorum. 32 sene sonra "1 Mayıs Sihri" hala üzerimde de ondan. Taksim Meydanı'nı tekrar emekçilere açarak kendisi ile yüzleşen devlet karşısında bir vatandaş olarak kendim ile yüzleşmeyi bugün bir görev bildim" satırlarından çıkarsanabilir. AH, "ben de Taksim'e çıktım", başlıklı köşe yazısında, "hani bir şarkı dinlersin ve uzun süre o şarkı takılır kalır ya dudaklarına… İraden dışı teslim olursun şarkıya…Meydanda meşhur "1 Mayıs Marşı" o kadar çok çalınıyordu ki, irademdışı teslim oluyorum marşa…. 1 Mayıs….1

Mayıs….işçinin, emekçinin bayramı….” Satırları, bir etkinliğin marş ile nasıl pekiştirilebileceğine dikkat çekmiştir. KA, “1 Mayıs Sabahı” başlıklı köşe yazısında, kendisinin de kanuna göre fikir işçisi olduğunun altını çizmiş, bu yazısından sonra coşkulu kalabalığa karışmak üzere yola çıkacağına değinmiştir. Ayrıca, yazarın, “tek umudum, tek dileğim bu yazıyı değiştirmek zorunda kalmamak” satırları, sermayenin emek üzerindeki etkin konumuna eleştirel bir eleştirel söylem analizi niteliğindedir. DK, “sınavı kim verdi?” başlıklı köşe yazısında, asıl sınavı işçinin vermediği ve/ya da vermemesi gerektiğini, tam da aksine bu sınavı devletin vermesi gerektiğini, “sınav vermesi gerekenler devletin güvenlik güçleri ile devleti yöneten siyasal iktidarlardı. Bu sınav 32 yıl boyunca verilmedi. Daha doğrusu verilmek de istenmedi…..1 Mayıs’a ilişkin olarak bir sınav verilmesine gerek olmayan tek güç emekçi sınıfların örgütleriydi, buna karşın 32 yıl boyunca kamuoyu bu masalla uyutulmak istendi” satırları ile belirginleştirmiştir. OE, “bayram” başlıklı köşe yazısında, toplumsal olgunlaşma düzeyimize dikkat çekmiştir. Bunu, “işçi-memur gibi çalışan sınıfın ‘benim de bu toplumun yaşamında yerim var. Benim de haklarımı avazım çıktığı kadar haykırarak talep edebileceğim bir günüm var”….bunlar bizim ‘toplum’ olarak olgunlaştığımızın göstergeleri. Asıl bayram, bu noktaya gelebilmiş olmamızdır” satırlarından çıkarsamak mümkündür.

Gazete ana sayfasındaki manşete ve alt başlığa eleştirel söylem analizi uygulanabilmesi için söylemdeki kelimelerin düz, yan ve karmaşık anlamlarının belirlenmesi gerekir. Öncelikle tek öğeden oluşan söylemin “alkışlarla” kelimesinin düz anlamının belirlenmesi ile başlanmalıdır. Alkışlamak kelimesi, seyircilerin sergilenen bir etkinliği (performans) beğendiğini belirten yüksek tempolu, vurgulu ve yoğun duygu ifadesini içeren geniş kapsamlı ve kollektif bir tepki olarak tanımlanabilir. Ayrıca, gazetenin iç sayfa alt başlığındaki Taksim ve yakışmak kelimelerinin de düz anlamlarının açıklanması gerekir. Bu bağlamda, Taksim, İstanbul’un merkezinde pek çok miting ve eylemin yapıldığı bir meydan; yakışmak ise, bir şeyin başka bir şeyin yanında uyumlu ve estetik durması anlamına gelir.

Her kelime gibi alkışlamak, Taksim ve yakışmak kelimelerinin de yan anlamları, düz anlamlarından farklıdır. Bu bağlamda alkışlamak kelime kökü, aslında bir performansı sergileyen bir kişi ya da grubun, daha geniş bir kitle, kategori, yığın ve topluluk tarafından coşkulu bir şekilde takdir edildiğine gönderme yapar. Diğer bir anlatımla, alkışlayan sayısı, her zaman için alkışlanan sayısından daha fazladır. Ayrıca, alkışlamak fiili, sadece performansı sergileyen birey ya da grubun coşmasını değil aynı zamanda alkışlayan kitle, kategori, yığın ya da topluluğun da coşmasını kapsayan kontrol dışı duygusal ve kollektif bir tepkidir. Gerçekten de, halk dilindeki “alkışladıkça alkışlar(lar), alkışlandıkça alkışlanırsın(ız)” deyimi bile, alkışlamak eyleminin her iki taraf açısından kontrolsüz duygusal bir tepki olduğunu ortaya koyacak yeterlilikte bir veri niteliğindedir. Taksim, emekçi sınıfın hak talepleri ve kutlamaları ile cisimleşmiş bir meydanın yanı sıra 1977’de maruz kaldıkları saldırı sonucu emekçi sınıfın toplanması, kutlama yapması ve tepki yürüyüşleri düzenlemesi için yasaklanmış simgesel bir meydandır. Peki, o halde Taksim’e ne yakışabilir? Şüphesi ki, geçmişteki kötü olayları 33 yıl kadar bir sürede takdire değer bir deneyime çevirebilecek kadar olgunlaşmış, ağır başlı ve vakur bir görünüm sunan örgütlü emek.

Kelimelerin karmaşık anlamları ise söylem içinde dizilişi, dilbilgisi ve niteleme dereceleri ölçütünde belirlenebilir. Karmaşık anlam analizi açısından bu söylemin en stratejik niteliği, “alkışlamak” fiilinin, “lar” ve “la” takıları ile birlikte bir zarfa dönüştürülmüş olmasıdır. Diğer bir anlatımla, alkış bir isim, alkışlamak bir fiildir. Oysa, “alkışlarla” bir zarfa denk düşmektedir. Zarf ise bir durum, bir hal ve bir tarz belirtmesi açısından iki önemli noktayı açığa çıkarır: Şöyle ki, bu söylemdeki “alkışlarla” öncelikle “nasıl” sorusuna verilen bir yanıttır. İkinci olarak ise alkışlarla yanıtı, “emekçi sınıf Taksim Meydanı’na alkışlar eşliğinde girdi” gizli anlamını içermektedir. Gerçekten de, bir kelimeden oluşuyor gibi görünen bu söylem, aslında ardında ve temelinde gizli bir “emekçi sınıf Taksim Meydanı’na nasıl girdi?” sorusunu ve “emekçi sınıf Taksim Meydanı’na alkışlar eşliğinde girdi” yanıtını içermektedir. Emekçi sınıfın sosyo-ekonomik düzeyini daha da iyileştirebilmesinin yolunun protesto ve saldırı gibi eylemsel kategorilerden değil, tam tersine örgütlü emeğin yaygınlaşmasından geçtiğinin gazetenin genel felsefi kaygısı olduğu göz önünde bulundurulduğunda, alkışlanan öznenin örgütlü emekten başkası olmayacağında duraksanmasa gerekir. Bu, öte yandan, emekçi

sınıfın olgunlaştığının halk tarafından da takdir edildiği anlamına gelir. Yoksa halk sermayeyi alkışlayacak değil ya!.... Nitekim, gazete ana sayfasının yarısından daha büyük bir kısmı, huzurlu ve coşkulu Taksim Meydanı Miting resmine ayrılmıştır.

Düz, yan ve karmaşık anlamların bileşkesinde önerilenler doğrultusunda söylem yeniden yapılandırılacak olursa, "emekçi sınıf artık 33 yıl öncesinden çok farklıdır. Çünkü onlara saldırılmamaktadır. Örgütlü olduğu kadar, ağır başlı ve vakurdur, deneyim de kazanmıştır. Böyle bir emekçi sınıfın Taksim Meydanı'na alkışlar eşliğinde girmesi çok doğaldır. Emekçi sınıfa da zaten bu yakışırdı." şeklinde bir çıkarım elde edilebilir.

HG'nde kullanılan kodlamalara ilişkin içerik analizine (Tablo-2) göre, işçi kodlaması 30 kez kullanılmıştır. 13 kez tekrar ile ikinci en çok kullanılan kodlama bayram, 12 kez tekrar ile üçüncü en çok kullanılan kodlama kutlamadır. 32 yıl 10 kez; emek 9 kez; dayanışma 6 kez; emek ve dayanışma günü, 1977, Tekel İşçileri ve sendika 5'er kez; özgürlük 4 kez; 1 Mayıs Marşı, coşku ve kanlı 3'er kez; mücadele, işçi sınıfı ve emekçi sınıf 2'şer kez; Kazancı Yokuşu, karanfil, tabu, barış, huzur, çalışma, simge ve protesto 1'er kez kullanılan kodlamalar arasındadır. Saldırı, pankart, işçi afişi ve 68 kuşağı gibi kodlamalar hiç kullanılmamıştır. Öte yandan, gazetenin çeşitli sayfalarında "İş, ekmek yoksa barış da yok", Emek kutsal, sömürülemez", "emeğin onuru sendikalı olmaktır", "iş, emek özgürlük için", "halka yol gösteren özgürlük" gibi sloganlara rastlanması, gazetenin emekçi sınıfın sorunlarına ilişkin samimi ve içten gündem oluşturma kaygısını da açıkça ortaya koymaktadır.

Tablo-3'ün HG satırının bir değerlendirmesi yapılacak olursa, Taksim, 1 Mayıs Marşı, tabu, kanlı, Kazancı yokuşu, karanfil, barış, 68 kuşağı, 1977, 32 yıl simge, emek ve dayanışma günü, huzur, özgürlük, Tekel İşçileri ve işçi afişi kodlamalarından oluşan sembolik kategori en geniş kullanım alanına (70) sahip olmasına karşın; protesto, pankart ve saldırı kodlamalarından oluşan eylemsel kategori neredeyse hiç kullanılmamıştır (1). Simgesel ile eylemsel kategori arasındaki temel çelişkinin, öte yandan HG'nin söyleminde emek bir simge olarak durmalıdır, ancak emekçi sınıf benimsenen simgesel değerlerin ışığında eylemsel yöntemle hak talebinde bulunmayı aklından bile geçirmemelidir şeklinde yorumlanabilir. Sembolik kategorisinden sonra ikinci sırada emek, mücadele, dayanışma, sendika, işçi, işçi sınıfı, çalışma ve emekçi sınıf kodlamalarından oluşan üretim güçleri ve üretim ilişkileri sentezi üzerinde yükselen ve üretim biçimi ile doğrudan ilişkili olan iş yaşamı kategorisinin gelmesi, emekçi sınıfın benimsediği sembolik değerleri elde etmek için iş ve yaşam koşullarını iyileştirmek için örgütlenmesinin gerekliliği anlamına gelir. Ayrıca, bayram, kutlama ve coşku kodlamalarına dayanan eğlence kategorisinin, emek, mücadele, dayanışma, sendika, işçi, işçi sınıfı, çalışma ve emekçi sınıf kodlamalarından oluşan iş yaşamı kategorisinden sonra gelmesi bile gazetenin emekçi sınıfın gerçek sorunlarını olduğu gibi gündeme taşıma kaygısı taşıdığını açıkça ortaya koymaktadır.

- 1 Mayıs HG 'nde sembolik bir gerçeklik anlamına gelmektedir.

- 1 Mayıs haberleri HG'nin ana sayfa manşetinde 27,5*5 cm genişliğinde ve büyük-ince karakterli harflerle işlenmiştir.

- 1 Mayıs haberleri HG'nin iç sayfalarında biri 79*1 cm genişliğinde küçük-kalın karakterli harflerle "Taksim'e yakıştı", diğeri 26*6,5 cm genişliğinde büyük-kalın karakterli harflerle "Behice Boran 100 yaşında" şeklinde yer almıştır.

- 1 Mayıs konusuna HG'nde 4 adet köşe yazısına yer verilmiştir.

- 1 Mayıs HG'nde en çok işçi olgusu ile temsil edilmiştir.

- 1 Mayıs kelime grubu HG'nde 44 kez kullanılmıştır.

- HG'nin 1 Mayıs haberlerini gündeme taşıma amacı, 1 Mayıs'ın sembolik olarak sürekliliğinin sağlanmasında üretici ve örgütlü emeğin rolünün göz önünde bulundurulmasını sağlamaktır. Bu, HG'nin emekçi sınıfın sloganlarına önemli ölçüde vermesinden çıkarsanabilir.

- HG'nde emekçi sınıfın gerçek gündemini oluşturacak 1 Mayıs haberleri yapmak oldukça kolaydır.

- HG'nin 1 Mayıs haberlerine verdiği genişlik kitleselleşme potansiyeli için yeterlidir.

2.3. Doküman-3: SG

57*39,5 cm boyutundaki gazete ana sayfasının yaklaşık yarısı 1 Mayıs haberine ayrılmıştır. Gazete ana sayfasının tam ortasını kapsayacak şekilde 23*35 cm boyutunda Taksim Meydanı resim çerçevesi yerleştirilmiştir. Bu resim çerçevesinin sol alt kısmına karşılaştırmalı bir şekilde biri 1977 yılına diğeri ise 2010 yılına ait 5,5*4 boyutlarında 1 Mayıs resim çerçeveleri yerleştirilmiştir. Gazetenin adı olan SG yazısının sağ tarafında 13*5 cm boyutunda tamamı büyük ve kalın karakterli harflerden oluşmuş, altı çizili "1977'deki kanlı saldırıdan sonra işçilere kapanan Taksim Meydanı 200 bin kişinin bayram yeri oldu" başlığına; hemen altında ise 33*4,5 cm boyutunda tamamı büyük ve kalın karakterli harflerle kurulmuş "Tabu Yıkıldı" ana sayfa manşetine yer verilmiştir. Gazetenin adı olan SG yazısının sağındaki alt başlık içerisindeki "Tabu" kelimesinin "T" harfinin üst kısmında büyük harflerle "1 Mayıs" yazılmıştır. Aynı gün gerçekleşen terör saldırısı haberine gazete ana sayfasının sol alt kısmında 14*12,5 cm boyutunda küçük bir resim çerçevesinde yer verilmiştir. Bu, gazetenin 1 Mayıs haberlerine oranla şehit haberlerine daha az önem verdiğini göstermektedir. Büyük miting resim çerçevesi ile şehit haberini içeren resim çerçevesinin arasına Emniyet Müdürü'nün fotoğrafı konulmuştur. Fotoğrafta, Emniyet Müdürü sol elini kaldırmış kalabalığı selamlarken resmedilmiştir. Burada, huzurlu ve barış içinde miting yapılmasında İstanbul Emniyeti'nin oynadığı rolün altı çizilmeye çalışılmaktadır. Üstelik, Emniyet Müdürü'nün fotoğrafının hemen şehitleri gösteren resim çerçevesinin üstünde yer alması önemli bir ayrım noktası olarak değerlendirilmelidir.

Gazetenin 7. sayfasının sol köşesi sütun boyunca tamamen EK'ın "eğitim, Aşk-ı memnu, 1 Mayıs" başlıklı köşe yazısına ayrılmıştır. Köşe yazarı bu yazısında 1 Mayıs'ın hafta sonuna denk geldiğini, bundan dolayı da kendisinin siyasi yazıları gündeme almadığını belirtmiştir. Popüler bir dizi ile tarih-kültür bilincimizi ironik tarzda ele aldığı yazının belki de en dikkat çekici satırları, "1989 senesinden beri her sene işçi bayramı olarak kutlanan bir günü geniş kitlelere bahar bayramı diye yutturmak gerçekten büyük bir beceri gerektiren bir süreç" olsa gerektir. Üstelik, yazısı, bu yanılsama sürecinde eğitim sistemimizin çok önemli bir rolü olduğu sayıltısına dayanmaktadır.

Gazetenin 12. sayfası, iki köşe yazısından oluşmaktadır. Sağ köşedeki, EB'ın "PKK niye gençleri öldürmekte ısrarlı!" başlıklı, diğeri ise MM'in "1 Mayıs'ta sevinç ve hüzün" başlıklı yazısıdır. Bunlardan ilki yine aynı gün gerçekleşen terör saldırısını konu edinirken, ikincisi ise aynı gün gerçekleşen terör saldırısı ile ilintili olarak 1 Mayıs 1977'de yaşanan saldırıyı ele almaktadır. Bu bakış açsını en açık şekliyle ortaya koyan belki de "….birden uğursuz bir haber düşüyor ekranlara. Tunceli'nin Nazimiye ilçesine bağlı bir jandarma karakoluna kalabalık bir PKK grubu tarafından yapılan saldırıda 4 asker şehit, 7 asker yaralı….. Çatışma sürüyor" ve "söylemleri ve eylemleriyle statükonun devamını sağlıyor" satırlarıdır.

16. sayfanın başında 18*5 cm boyutunda kalın karakterli harflerden oluşmuş "32 yılın adından Taksim bayramı" başlığı bulunmaktadır. Bu başlığın dikkat çeken niteliği, '32 yılın ardından kelime grubunun tamamen küçük karakterli harflerden oluşmasına karşın, 'Taksim Bayramı' kelime grubunun tamamen büyük karakterli harflerden oluşmasıdır. Bu, gazetenin bayram olgusunu 32 yıl önceki saldırıdan daha çok önemsediği anlamına gelir. Bu başlığın altında normal tümce düzeninde ve ince karakterli harflerden oluşan "1 Mayıs 1977'deki kanlı saldırıdan tam 32 yıl sonra işçiler 3 koldan Taksim'e çıktı. Meydanı dolduran onbinler gönüllerince 1 Mayıs'ı kutladı. Gerginliğin yaşanmadığı kutlamalar tam bir bayram havasında geçti" açıklamasına yer verilmiştir. Bu başlık ve açıklamanın hem sağ hem de sol tarafında alt alta 3'er küçük resim çerçevesine yer verilmiştir. Sol taraftaki ilk küçük 8*7,5 cm boyutunda resim çevresi "Hak-İş ve Memur-Sen sendikaları ile birlikte STK da Dolmabahçe'den Taksim'e yürüdü" alt yazılı kalabalık grubun görüntüsünü sunmaktadır. 8*4,5 cm boyutunda ikinci resim çevresi, Zeybek Ekibi'nin oyununu sergilemektedir. 8*6,5 cm boyutundaki üçüncü resim çerçevesi ise Karabükspor'un da miting de bulunduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, bu alt alta üç küçük resim çevresinin altında konfederasyonların güzergâhını açıklayan bir sütun yer almaktadır. Yine sayfa ana başlığı ve açıklamasının sağ tarafındaki 3'er küçük resim çerçevesinden normal tümce düzeninde ince karakterli harflerden oluşan 8*5 cm büyüklüğündeki ilkinde, "Disk ile birlikte meydana çıkan STK'lar arasında yeşiller, en çok dikkat çeken grup oldu" alt yazılı bir görüntü verilmektedir. 8*5

cm boyutundaki ikinci resim çerçevesinde Taksim Meydanı'ndaki kalabalığa dikkat çekilmekte ve meydana sığmayan kalabalığın bir kısmının Taksim Parkı'na alındığı anlatılmaktadır. 8*6 cm boyutundaki üçüncü resim çerçevesinde ise mitingdeki bazı grupların şovlarına yer verilmiştir. Sayfanın ortasında ise 35*19 cm boyutundaki elips içinde Taksim Meydanı'ndaki kalabalığın tepeden çekilmiş resmi sergilenmektedir. Bu elips içindeki resmin üst kısmında tamamen büyük ve kalın karakterli harflerle 9,5*1,5 cm boyutundaki "Taksim'de buluştular" yazılıdır. Burada, "Taksim'de buluştuk" ifadesi yerine "Taksim'de buluştular" ifadesine yer verilmesi, sanki bir anlamda bir ihbarı çağrıştırmaktadır. Şöyle ki, Taksim'de buluşanlar kim? sorusunun gizli yanıtı "onlar/öteki/biz olmayan" gizli anlamını içermektedir. Diğer bir anlatımla, biz "onlar"dan farklıyız; onlar, onlardır, biz biziz anlamı çıkarsanabilir. Bu elips şeklindeki resmin hemen altında 12,5*8 cm boyutlarında alt alta iki kare resim bulunmaktadır. İkisi de saraçhane görüntülerine ait olan bu resimlerden üstteki, mitingdeki kalabalığın elindeki pankartlara; alttaki ise, aynı kalabalığın açtığı büyük Türk Bayrağı'na dikkat çekmektedir. Bu iki kare resim çerçevesinin solunda ise 10,5*2,5 cm boyutunda tamamen küçük ve ince karakterli harflerden oluşan " 'bir devrin sonu' " Türkiye mucizesi" başlıklı bir yazı bulunmaktadır. Burada, "bir devrin" ifadesindeki "bir" belirsizlik sıfatı, nasıl bir devir vardı, nasıl bir devir sona erdi, nasıl bir devir başladı? gibi soruların yanıtının net olmadığını açığa çıkarmaktadır. İki sütun halinde yazılmış bu yazının tam ortasında BE'in resminin bulunduğu bir çelenk ve bu çelengin altında ayakta duran RE'in resmi bulunmaktadır.

Çok sayıda küçük resim çerçevesinin bulunduğu 17. sayfanın 19*4 cm büyüklüğündeki başlığı, "Emniyet Taksim 2010 sınavından tam not aldı" şeklindedir. Bu başlığın dikkat çeken yönü, büyük ve açık gri renkli yazılmış olan "Taksim 2010" kelime grubu dışında tüm tümcenin küçük ve kalın karakterli harflerle yazılmasıdır. Bu, Taksim Meydanı'nda emekçi sınıfın kutlamalarının sorunsuz geçirmesinde, emniyetin dikkate değer bir rolü olduğunun renk farkı ile altının çizildiği anlamına gelir. Üstelik, bu sayfanın neredeyse tamamına yakını, emniyetin yurdun çeşitli kentlerindeki 1 Mayıs kutlamalarında aldığı önlemleri konu etmektedir. Bu başlığın hemen üst kısmında yan yana 13,5*7,5 cm boyutunda iki küçük resim çerçevesi bulunmaktadır. Bu iki resim çerçevesinin arasında 1977'deki saldırıda hayatını kaybedenlerin yakınlarının açtığı pankartlara ilişkin birkaç cümlelik bir yazı bulunmaktadır. Sayfanın alt yarısının sağ köşesindeki sütun boyunca Irak (8*7,2 cm), Yunanistan (7,2*5,2 cm), Almanya (7,2*6,7 cm) ve Lübnan'daki (7,2*5,2 cm) 1 Mayıs etkinliklerini konu eden dört ayrı resim çerçevesine yer verilmiştir. Bu sütunun sağındaki yazı, açık gri ve koyu karakterli harflerle "yurtta '1 Mayıs' cihanda 'May Day' " başlığını taşımaktadır. Bu başlık, en azından 2010 yılı için dünyanın çeşitli ülkelerindeki 1 Mayıs etkinliklerinin kaygı, gerginlik, şiddet ve saldırıyı; ülkemizdeki 1 Mayıs etkinliklerinin ise huzur, barış ve güveni çağrıştıracağına dikkat çeken bir karşılaştırma içermektedir. Bu yazının hemen sağ tarafında ise İzmir'deki genç bir kızın işaret ve orta parmağını kullanarak yaptığı zafer işaretini betimleyen 8*4,7 cm boyutundaki bir resme yer verilmiştir. Sayfanın sağ köşesindeki bir sütun MA'ın "Binbaşı Sezginkurt nerede?" başlıklı köşe yazısına ayrılmıştır. Yazar, yine gazetenin bakış açısı paralelinde köşesinde huzurlu ve barış içinde güvenilir bir şekilde yaşanabilecek günlerin yine devletin etkin rolü ile yakından ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. Bunu "…ve bir kez daha gördük ki, devlet içi odaklar provokasyon yapmaz ise…. ve gene devlet, 'demokratik bir devlet algısıyla' hak ve hukuka saygılı davranırsa toplumda sorun çıkmıyor" satırlarından anlamak mümkündür.

SG'nde kullanılan kodlamalara ilişkin içerik analizine (Tablo-2) göre, Taksim kodlaması 17 kez kullanılmıştır. 15'er kez tekrar ile ikinci en çok kullanılan kodlama bayram ve 1977'dir. Kutlama en çok kullanılan üçüncü kodlamadır (11 kez). İşçi 9 kez; 32 yıl 8 kez; huzur ve saldırı 3'er kez; emek, kanlı, barış, özgürlük, tabu, Tekel İşçileri, sendika ve simge 2'şer kez; coşku, işçi sınıfı, pankart, protesto, işçi afişi 1'er kez kullanılan kodlamalar arasındadır. 1 Mayıs Marşı, Kazancı Yokuşu, karanfil, dayanışma, mücadele, çalışma, emekçi sınıf, 68 kuşağı, emek ve dayanışma günü kodlamaları ise hiç kullanılmamıştır.

Gazete ana sayfasındaki manşete ve alt başlığa eleştirel söylem analizi uygulanabilmesi için söylemdeki kelimelerin düz, yan ve karmaşık anlamlarının belirlenmesi gerekir. Söylemde geçen tabu ve yıkılmak kelimelerinin düz anlamlarının belirlenmesi ile başlanacak olursa, tabu, kutsal olan bazı nesne ve öznelere dokunulmasını bile yasaklayan bir anlayış olarak

tanımlanabilir. Yıkılmak ise, uzun zamandan bu yana süregelen bir engelin son bulması anlamına gelir. Ayrıca altı çizili alt başlıkta geçen kanlı saldırı, işçi, Taksim Meydanı ve bayram kelimelerinin de düz anlamlarının belirlenmesi, özellikle manşetteki söylemi pekiştirici işlevi açısından oldukça önemlidir. Bu bağlamda, kanlı saldırı, 1977 yılı 1 Mayıs'ında 33 emekçinin hayatına mal olan bir komplonun düzenlendiği tarihi anlatır. İşçi, birikimi olmadığı için gündelik yaşamını sermayeye hizmet ederek kazanan bir özneyi temsil eder. İstanbul'un merkezi olarak kabul edilen Taksim Meydanı, emekçi sınıfın hak talepleri ve kutlamaları ile cisimleşmiş olmanın yanı sıra 1977'de uğradıkları saldırı sonucu emekçilerin toplanması, kutlama yapması ve tepki yürüyüşleri düzenlemesi yasaklanmış olan bir meydandır. Bayram ise, genel anlamda üretime, özel anlamda sistematik çalışmaya ara verilen üretim dışı etkinlikleri içeren günlerdir.

Söz konusu kelimelerin yan anlamları düz anlamlarından belirgin bir şekilde farklıdır. Buna göre tabu, Türkiye toplumunun çağdaşlaşabilmesi için bir yandan oluşturmak zorunda olduğu batılı sınıf yapısı içerisinde önemli rol oynayacak olan emekçi sınıf, diğer yandan da Türkiye sanki baştan ayağa endüstrileşmiş de bugün yarın gerçekleşebilecek proleter devrimi tehlikesini önlemek için emekçi sınıfa yasaklanan boş bir Taksim Meydanı'na gönderme yapmaktadır. Diğer bir anlatımla, Taksim 1977'de emekçi sınıfa düzenlenen kanlı saldırı ile sermayenin egemenliğine geç(iril)miştir. Yan anlam analizi açısından bu söylemdeki en kritik kelime tabu değil, yıkılmaktır. Şöyle ki, düz anlamı süregelen bir engelin son bulmasına dek düşen yıkılmak kelimesinin, göz ardı edilmemesi gereken yan anlamlarından biri de, engeli ortadan kaldırmaya çalışan öznenin (emekçi sınıf) yok olmasıdır. Halk tabiri olan "yıkılmadım, ayaktayım" böyle bir yan anlamın yansıması olarak değerlendirilebilir.

Kelimelerin karmaşık anlamları ise söylem içinde dizilişi, dilbilgisi ve niteleme dereceleri ölçütünde belirlenebilir. Bu bağlamda, "tabu yıkıldı" söyleminde, kimin tabusunun yıkıldığı açık değildir. Başka bir anlatımla, yıkılmak kelimesinin içinde geçtiği söylemde, yıkılan tabu da olabilir, tabuyu ortadan kaldırmaya çalışan emekçi sınıf da. Gerçekten de, söylemde bunu ayırt edebilmek oldukça güçtür. Emeğin istediği tabunun yıkılması, ancak sermayenin istediği ise emekçi sınıf bilincinin yıkılması, orta sınıfın tüketim eğilimini pekiştirecek yeni bir tüketim anlayışının egemen olmasıdır. Bu bağlamda, gazete, emekçinin tek günü olan 1 Mayıs'ta bile sermayenin gönlünü hoş etme kaygısı taşımaktadır denilebilir. Nitekim, gazete ana sayfasındaki alt başlık içerisinde bir arada geçen "işçi" ve "bayram yeri" ifadeleri, eleştirel olarak değerlendirilmesi gereken bir başka karmaşık anlam olarak karşımıza çıkar. Gerçekten de, işçi, üretime; bayram yeri ise eğlence ve tüketime denk düşen kavramlardır. Başka bir anlatımla, işçinin bayram yerinde yapmadığı tek şey belki de üretimdir. İşte gazete hem emekçi sınıfa hem de sermaye sınıfına yaptığı bu gizli göndermeyi gizlemek için söylemin başına hem "1977" hem de "kanlı saldırı" ifadelerini koymuştur. Öte yandan, "işçi" kelime kökünün aldığı "ler" eki, iki önemli karmaşık anlamı da beraberinde getirmiştir: Birincisi, biz ve onlar ayrımını pekiştirici şekilde işlev görmesidir. Bu anlamda, biz kimdir? Onlar kimdir? Hiç kuşku yok ki, onlar emekçi sınıftır, peki bu durumda biz ifadesinin de emekçi olmayan bir başka sınıf olması gerekmez mi?.... İkincisi, "ler" ekinin emekçi sınıfın bilincini ortadan kaldırarak bir yığına dönüştürme kaygısıdır. Diğer bir anlatımla, sınıflar bilinçli, yığınlar ise üyelerinin birbirinin farkında bile olmadığı bir olgudur. Söylemdeki "yıkıldı" fiili, hem gözle görülen ve tanık olunan bir eylemi hem de geçmişte kalan bir anı anlatır. Bütün bu etkenler göz ardı edilse bile yıkılmak fiilinin söyleme gizli bir duvar anlamı yüklediği ve bu duvarın yıkılmasıyla emekçi sınıfın özgürleştiği de düşünülebilir. Gerçekten de, Berlin Duvarı yıkıldığında, bir toplum özgürleşmişti. Ancak, bu durumda en azından simgesel açıdan gazetenin alt başlığı manşet, manşeti de alt başlık olması gerekirdi. Kaldı ki, gazetenin adı olan SG yazısının sağındaki alt başlık içerisindeki "Tabu" kelimesinin "T" harfinin üst kısmında büyük harflerle "1 Mayıs" yazılı olması, yıkılanın emekçi sınıfın bilinci olduğu olasılığını belirgin bir şekilde güçlendirmektedir. Üstelik, mitingi selamlayan Emniyet Müdürü'nün fotoğrafı da, gazetenin merkeziyetçi-bürokratik bakış açısını açığa çıkar maktadır.

Tablo-3'ün SG satırının bir değerlendirmesi yapıldığında, Taksim, 1 Mayıs Marşı, tabu, kanlı, Kazancı Yokuşu, karanfil, barış, 68 kuşağı, 1977, 32 yıl simge, emek ve dayanışma günü, huzur, özgürlük, Tekel İşçileri ve işçi afişi kodlamalarından oluşan sembolik kategori en geniş kullanım alanına (40) sahip olmasına karşın;

protesto, pankart ve saldırı kodlamalarından oluşan eylemsel kategorinin çok az bir kullanım alanına (5) sahiptir. Böyle temel bir çelişkinin, öte yandan, SG'nin söyleminde emek bir simge olarak durmalıdır, simgeleri hayata geçirmek için emek eylemsel bir tepki ortaya koymamalıdır anlamına geldiğini göz önünde bulundurmak oldukça önemlidir. Ayrıca, bayram, kutlama ve coşku kodlamalarından oluşan eğlence kategorisinin, sembolik kategorisinden sonra en çok kullanıma sahip olması da önemli bir başka ayrıntı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu, simgesel değerlere sahip çıkılmalı, ancak bu simgesel değerler hak talebinde değil eğlence talebinde emekçi sınıfa kılavuzluk etmelidir anlamına gelir. Gerçekten de, emek, mücadele, dayanışma, sendika, işçi, işçi sınıfı, çalışma ve emekçi sınıf gibi üretim güçleri ve üretim ilişkileri sentezi temelinde yükselen üretim biçimi ile doğrudan ilişkili olan iş yaşamı kategorisinin 14 birimlik bir kullanım alanına sahip olması, simgesel değerlerin hak talebinde değil eğlence talebinde emekçi sınıfa kılavuzluk etmesine ilişkin bakış açısına önemli bir veri niteliği taşımaktadır.

- 1 Mayıs SG'nde sembolik bir gerçeklik anlamına gelmektedir.

- 1 Mayıs haberleri SG'nin ana sayfa manşetinde 33*4,5 cm genişliğinde ve büyük-kalın karakterli harflerle işlenmiştir.

- 1 Mayıs haberleri SG'nin iç sayfalarında "32 yılın ardından Taksim Bayramı" başlığı 18*5 cm genişliğinde ve kalın karakterli harflerle, "Emniyet Taksim sınavından tam not aldı" başlığı ise 19*4 cm genişlikte ve büyük ve kalın karakterli harflerle yer işlenmiştir.

- 1 Mayıs konusuna SG'nde 4 adet köşe yazısına yer verilmiştir.

- 1 Mayıs SG'nde en çok "Taksim" kelimesi ile temsil edilmiştir.

- 1 Mayıs kelime grubu SG'nde çok az (9 kez) kullanılmıştır.

- SG'nin 1 Mayıs haberlerini gündeme taşıma amacı, 1 Mayıs'ın sembolik olarak sürekliliğinin eğlence ve bayram yöntemi ile sağlanmasıdır.

- SG'nde emekçi sınıfın gerçek gündemini oluşturacak 1 Mayıs haberleri yapmak kolay değildir.

- SG'nin 1 Mayıs haberlerine verdiği genişlik kitleselleşme potansiyeli için yeterli değildir.

3. SONUÇ

Doküman analizi, eleştirel söylem analizi ve içerik analizi nitel araştırma yöntemlerini kullanarak çok aşamalı örnekleme tekniği ile "1 Mayıs" kelime grubunun AG, HG ve SG gazetelerinde nasıl yansıma bulduğunu ortaya koymak için tasarlanan bu çalışmadan elde edilen sonuçlar, kodlamaların sentezine dayanan kategorileştirme işlemi, söylemlerin önerilenler doğrultusunda yeniden yapılandırılması ve soruların yanıtları olmak üzere üç ana grupta toplanarak analiz edildiğinde anlamlılık düzeyi belirgin bir şekilde artar.

Kategorilerin kullanım genişliği şöyle bir tablo ortaya koymaktadır: Emek, mücadele, dayanışma, sendika, işçi, işçi sınıfı, çalışma ve emekçi sınıf gibi üretim güçleri ve üretim ilişkileri sentezi temelinde filizlenen ve üretim biçimi ile doğrudan ilişkili olan iş yaşamı kategorisini en çok önemseyen gazete 57 birim ile HG'dir. 14 birim ile SG ikinci sırayı, 10 birim ile AG ise üçüncü sırayı almaktadır. Aynı şekilde bayram, coşku ve kutlama kodlamalarına denk düşen eğlence kategorisini en çok önemseyen gazete 28 birim ile yine HG'dir. HG'den sonra ikinci sırayı 27 birim ile SG, üçüncü sırayı ise 22 birim ile AG almaktadır. Yine de, eğlence kategorisinde gazeteler arasında belirgin bir farklılaşma olmadığı görülmektedir. Taksim, 1 Mayıs Marşı, tabu, kanlı, Kazancı yokuşu, karanfil, barış, 68 kuşağı, 1977, 32 yıl simge, emek ve dayanışma günü, huzur, özgürlük, Tekel İşçileri ve işçi afişi kodlamalarından oluşan sembolik kategoriyi, sırasıyla 70 birim ile HG, 40 birim ile SG, 29 birim ile AG gazeteleri en çok işlemiştir. Protesto, pankart ve saldırı kodlamalarından oluşan eylemsel kategoriyi önemsemeleri açısından ilk sırayı 55 birim ile SG, ikinci sırayı 4 birim ile AG ve üçüncü sırayı ise sadece 1 birim ile HG almaktadır. Bütün bu kategoriler birlikte değerlendirildiğinde, sembolik, iş yaşamı ve eğlence kategorilerinde ben varım diyen HG'nin, eylemsel kategoriye sıcak bakmadığı açıkça ortaya çıkar. Başka bir anlatımla, HG'nden farklı olarak SG ve AG eylemsel kategoriyi çok fazla ön plana çıkarmasa da göz ardı etmemektedir.

Gazete ana sayfa manşetlerinin eleştirel söylem analizi sonuçlarına göre şunlar söylenebilir: 1 Mayıs haberlerine verdiği genişlik ölçütüne göre ancak HG'nin kitlesel bir gazete potansiyeline sahip olduğu ileri sürülebilir. Ne var ki, AG ve SG için bunu ileri sürmek oldukça güçtür. Bu

açıdan SG'nin AG'ne oranla daha şanslı olduğunu söylemek mümkün gibi görünmektedir. Başka bir anlatımla, HG'nin gündemini, yine gerçek öznenin kendisi olan işçi olgusu (imge) ölçütünde oluşturmasına karşın; AG ve SG'nin gündemini gerçek özneyi göz ardı ederek eğlence/bayram (simge) ölçütünde oluşturduğu açıkça ortaya çıkar. Gerçekten de, eleştirel söylem analizi sonucunda önerilenler doğrultusunda yeniden yapılandırılan ana sayfa manşetleri ve alt başlıkları da bu sonucu pekiştirmektedir. Buna göre, AG'nin 1 Mayısa ilişkin oluşturduğu söylemin temeli, gelen baharı deneyimlemek için yapılan bir çağrıya; SG'nin 1 Mayısa ilişkin oluşturduğu söylemin özü, emekçi devrimi korkusunun bitmesine; HG'nin 1 Mayıs'a ilişkin oluşturduğu söylemin temeli ise emekçi sınıfın bilincine gönderme yapmaktadır. Bu, aynı zamanda, bütün bu bulgular birlikte değerlendirilmeden hangi gazetenin daha fazla haber etiği kaygısı taşıdığının açıkça ortaya konulamayacağı anlamına gelir.

Soruların yanıtlarının bütünsel değerlendirilmesi şöyle bir tablo ortaya koymaktadır: HG'nin mesajın nitelik, düşünce ve içeriğine önem vermesine karşın AG ve SG'nin biçim ve görselliğe önem verdiğini destekleyici nitelikte beş önemli bulguya ulaşılmıştır. Buna göre; 1 Mayıs kelime grubu, her üç gazetede de sembolik bir gerçeklik anlamına gelmektedir. Ancak, 1 Mayıs haberleri, AG'nin ana sayfa manşetinde 22*9,5 cm genişliğinde ve tümü büyük-kalın karakterli harflerle, HG'nin ana sayfa manşetinde 27,5*5 cm genişliğinde ve tümü büyük-ince karakterli harflerle, SG'nin ana sayfa manşetinde 33*4,5 cm genişliğinde ve tümü büyük-kalın karakterli harflerle işlenmiştir. Buna göre, ana sayfanın % 8,5'ini kapsayan bir manşet ile AG birinci, %6,07'sini kapsayan bir manşet ile SG ikinci, %5,6'sını kapsayan bir manşet ile de HG üçüncü sırada gelmektedir. Ancak, gazete iç sayfa başlıklarının kapsadıkları alanın genişliği açısından bu tablo değişmektedir. Şöyle ki, iç sayfanın %10,18'ini kapsayan başlıklara sahip olması açısından HG birinci sırayı alırken, % 9,15'ini kapsayan başlıklara sahip olması açısından AG ikinci sırayı, % 6,841'ini kapsayan başlıklara sahip olması açısından SG üçüncü sırayı almaktadır. Bu, AG ve SG'nin biçim ve görselliği, HG'nin ise nitelik, düşünce ve içeriği daha çok önemsediği anlamına gelir. Burada göz ardı edilmemesi gereken bir başka önemli bulgu da, içsayfa başlıkları açısından üçüncü sırayı alan HG'nin ana sayfa manşeti açısından üçüncü sıraya düşmesidir. Bunun nedeni, aynı gün gerçekleşen terör saldırılarını konu edinen şehit haberlerine en az 1 Mayıs kutlamaları kadar yer vermek istemesidir. Bu, AG ve SG'ye oranla HG'nin toplumsal dinamikleri çok daha iyi analiz etme yeti, beceri ve sanatına sahip olduğu anlamına gelir. Öte yandan, 1 Mayıs gerçekliğine ilişkin köşe yazılarına AG'de hiç yer verilmemesine karşın HG ve SG'de 4 adet köşe yazısına yer verilmesi, HG'nin mesajın nitelik, düşünce ve içeriğine önem vermesine karşın AG ve SG'nin biçim ve görselliğe önem verdiğini destekleyici nitelikteki verilerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bulguyu pekiştirecek nitelikteki ikinci veri, 1 Mayıs gerçekliğinin HG'nde "işçi", SG'nde "Taksim" ve AG'nde "bayram" olgusu ile temsil edilmesidir. AG ve SG'nin biçim ve görsellik, HG'nin ise nitelik, düşünce ve içerik kaygısı taşıdığına ilişkin bulguyu pekiştirecek nitelikteki üçüncü veri, 1 Mayıs kelime grubunun AG'nde sadece 3 kez, SG'nde 9 kez, HG'nde ise 44 kez kullanılmış olmasıdır. Ayrıca, her üç gazetenin de 1 Mayıs haberlerini gündeme taşıma amacı, temelde sembolik süreklilik çabasıdır. Ancak, bu sembolik gerçekliğin sürdürülmesine ilişkin yöntem açısından HG ile diğer iki gazete ayrılmaktadır. Şöyle ki, HG 1 Mayıs'ın sembolik olarak sürekliliğinin, üretici ve örgütlü emeğin geliştirilmesinden geçtiğini öngörmesine karşın; diğer iki gazete eğlence/bayram gibi etkinliklerden geçtiğini öngörmektedir. Böyle bir veri de, AG ve SG'nin biçim ve görsellik, HG'nin ise nitelik, düşünce ve içerik kaygısı taşıdığına ilişkin bulguyu pekiştirecek nitelikteki dördüncü veri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bulguyu güçlendiren beşinci veri ise, AG ve SG'ye oranla HG'nde emekçi sınıfın gerçek gündemi ekseninde 1 Mayıs haberlerini özgürce yapmanın daha kolay olmasıdır. Bütün bu bulgular göz önünde bulundurulduğunda, üç gazetenin de bakış açılarının adları ile örtüştüğü öne sürülebilir. Gerçekten de, adı gibi HG özgürlükçüdür, SG bir yıldız gibi bazen yanar bazen söner bazen de kayar, AG ise haberlerini güneş battıktan sonra yapar şeklinde bir çıkarımda bulunabilir.

KAYNAKÇA

AG, 2 Mayıs 2010.

Aziz, A. (2008) **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem ve Teknikleri,** Nobel Yayımcılık, Ankara.

Balcı, A. (2000) **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler,** Pegem Yayıncılık, Ankara.

Baş, T. ve Akturan, U. (2008) **Nitel Araştırma Yöntemleri,** Seçkin Kitabevi, Ankara.

Bailey, K. D. (1987) **Methods of Social Research,** The Free Press, New York.

Berelson, B. (1952) **Content Analysis in Communication Research,** Free Press, New York.

Bilgin, N. (2006) **Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi. Teknik ve Örnek Çalışmalar,** Siyasal Kitabevi, Ankara.

Corbin, J. vd. (2004) **Research Methods in Social Sciences,** Sage, London.

Creswell, J. W. (1994) **Research Design: Qualitative and Quantitative Approaches,** Sage, Oaks.

Demirci, S. ve Köseli, M. (2009) "İkincil Veri ve İçerik Analizi", **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri,** (Der. K. Böke), Alfa Yayınları, İstanbul, ss: 321-362.

Eliot, R. 1996) "Discourse Analysis: Exploring Action, Function and Conflict in Social Texts", **Marketing, Intelligence and Planning,** Volume 6, pp: 65-68.

Fairclough, N. (2005) "Critical Discourse Analysis in Transdisciplinary Research", **New Agenda in (Critical) Discourse Analysis: Theory, Methodology and Interdisciplinarity,** John Benjamins Publishing Company, (Ed. N. Fairlough), USA, pp: 53-70.

Farrelly, Michael (2010) Critical Discourse Analysis in Political Studies, **Journal of Policy Analysis and Management,** 30/2, pp: 98-104.

Hammersly, M. (1997) "On The Foundations of Critical Discourse Analysis", **Language and Communication**, 17/3, pp: 237-248.

Holsti, O. (1969) **Content Analysis For The Socal Sciences and Humanities,** Addison, Westley.

HG, 2 Mayıs 2010.

Johanessen, I. (2010) "The Politics of Historical Discourse Analysis: A Qualitative Research Method?", **Studies in The Cultural Politics of Education,** Vol. 31, Issue 2, pp: 251-264.

Krippendorf, K. (1984) **Content Analysis an Introduction to Its Methodology,** Free Press, New York.

Mason J. (1996) **Qualitative Researching,** Sage, London.

Michael M. (2002) "Between Theory, Method, and Politics", **Methods of Critical Discourse Analysis,** (Ed. R. Wodak and M. Meyer), Sage Publications, London, pp: 32-62.

Miles, M. B. & Huberman, M. A. (1984) **Qualitative Data Analysis,** Sage, London.

Mogalakwe, M. (2006) The Use of Documentary Research Methods in Social Research", **African Sociological Review,** 10/1, pp: 221-230.

Renkema, J. (2004) **Introduction to Discourse Studies,** John Benjamins Publishing Company, Philadelphia.

Rubin & Rubin (1995) **Qualitative Interwiewinvg: The Art of Hearing Data,** Sage, London.

Siegfried, J. (2002) "Discourse and Knowledge: Theroteical and Methodological Aspects of A Critical Discourse", **Methods of Critical Discourse Analysis,** (Ed. R. Wodak and M. Meyer), Sage Publications, London, pp: 121-138.

Silverman, D. (1993) **Interpreting Qualitative Data,** Sage, London.

SG, 2 Mayıs 2010.

Teun, A. and Van Dijk (2005) "Contextual Knowledge Management in Discourse Production", **New Agenda in (Critical) Discourse Analysis: Theory, Methodology and Interdisciplinarity,** (Ed. R. Wodak and P. Chilton), John Benjamins Publishing Company, USA, pp: 71-99.

Weber, R. (1985) **Basic Content Analysis,** Sage, Beverly Hills.

White, L. G. (2007) "Policy Analysis as Discourse", **Journal of Policy Analysis and Management,** 13/3, pp: 506-525.

Wodak, R. (2002) "What CDA is About", **Methods of Critical Discourse Analysis,** (Ed. R. Wodak and M. Meyer, Sage Publications, London, pp. 14-31.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000) **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri,** Seçkin Yayıncılık, Ankara.